Чебоксарская ордена Ленина городская библиотека им. Горького

Пётём тёнчери пролетариссем, пёрлешёр!

1938 ноябёр 23 вуникун 269(5082) №

# Чăваш Коммунĕ

21-мёш çул тухать. ПСК(б)П Чăваш Обкомёпе Чăваш АССР Верховнай Совечён хаçачё. Пёр №-рё 10 пус.

РЕДАКЦИ АДРЕСЕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати.

ТЕЛЕФОНСЕМ: редактёрăн — 0 — 67, ред. заместительён—3—97, редакци секретарён—4—40, парти вуриăç пайён—7—97, йăлхусенăх пайён — 4—97, советсен пайён—5—88, промышленнăç пайён—0—85, йăлкорсен пайён—2—30, дежурнăйён — 6—23.

## Колхозсенчи ревизи комиссисен задачисем

Ревизи комисси, вăл—колхозра тёрёслесе тăракан оргăн пуласа тăрать. Йăлхуçалăх ертелён сăлтăнлă уставё колхозсенчи ревизи комиссисем çине пысăк та ответлă задачăсем хурать.

„Ревизи комиссийĕ правленин пётём хуçалăхпа уйăç-тенкĕ ёçне тёрёслесе тăрать, вăл ертеле кёркеней уçăсемпе пурăнăçсене кăтартса пана йёркене ертелён тупăшне çырса хуни-хуманнине, уйăç-тенке уставра кăтартса пана йёрке тăрăх расутланине, ертел пурăнăçне тирпейлё тытса усранине, ертелён пурăнăçёсене, уйăçсене саратни, çухатни пурри-çуккине, ертел хăйён государствă умёнче тума тивёç ёçсене мёнле туса пынине, хăйсен кивçенёсене мёнле тýлесе тăнине, ертеле парăмланнисенчен парăмсене мёнле пухса тăнине тёрёслесе тăрать". (Уставăн 25-мёш пункчё).

Çакăнтан ёнтё, ревизи комиссисем колхозсен хуçалăхăна пурнăçёнче мёнле пысăк вырăн йышăнса тăни уçăн курăнса тăрать. Колхозсен тупăшё ýссе пыни ревизи комиссисен умне тата пысăк задачăсем кăларса тăратать.

Çёрёç оргăнёсенче ларнă халăх тăшманёсем—троцкисла-бухаринла диверсантсем тата сăтăрçăсем колхозсенчи ревизи комиссисен авторитетне путарма, савна май вёсен сисёмлёхне мăкатма пур майпа та тарăшнă. Çавăн пек тунипе вёсен хăйсене тăшманла ёçлеме лайăх майсем хатёрленё. Сталинла нарком Н. И. Ежовăн йулташ йёртсе пыракан совет разведки ирсёр предательсен тăшманла тёп йăнисене тăрă шыв çине кăларса, çапса хучёç.

Партипе правительствă колхозсенчи ревизи комиссисен ёçне пысăка хурççё. Ревизи комиссисен колхозла, социализмăна хуçалăхсен тата колхозникисен интересёшён тăмала. Хуçалăха тёрёс йёркелесе тытса пырасси ревизи комиссисем мёнле ёçленинчен нумай килет.

ССР Советсен Халăх Комиссарёсен Соёнче Парти Тёнкомё 1938 çулти апрель 19-мёшёнче „Колхозсенче тупăшсене рёс мар валеçни синчен" йышăннă постановление нумай колхоз правленисем „сирёплетнё сметăна пăхăнмаççё, колхозниксен пухăвёнчен ыйтмасăрах, хăйсен ирёкёпех пёр статйăран тепёр статйăна куçарса тупăш илмели плана тултарнине тултарманнинне шута илмесёрех, уйăç-тенкёсене расхутласçё. Ревизи комиссисем пачах ёçлемеççё йе çулталăк пётнё тёлё форма йёнчен отчотсем çирёплетме правленисене пулăша тăракан ăшшарат пулса тăрасçё" тесе катартса хăварчёç.

Паллах, çакăн пек хаклană хыççăн, чылай колхозсенчи ревизи комиссисем хăйсен ёçёсене лайăхлатрёç. Вёсем ертел хуçатава тата сметăна мёнле пурнăçа кёртсе пынине тёрёслессине авалатрёç. Анчах, çакна калас пулать, пур колхозсенче те ёçсем çакăн пек мар-ха. Акă, Хёрлё Чутай районёнчи „Арбаш" колхоз тёрлёрен строительствăсем тума тесе государствăран 11 пин тенкё уçса кивçен илнё. Çав уçсапа сат тата вытти çуртсем тума тытăннă. Анчах, ку вăхăтченех çавсенчен пёрине те туса пётермен. Уйăçне урăх çёре салатса йанă. Çак ёçе ревизи комиссийĕ вăхăтра тёрёслесе палăртнă пулсан, паллах, ун пек пулас сукчё. Трак районённи Кайри Трак колхозёнче кăçал пёрте ревизи пулман. Çавна май ёнтё колхоза тёрлёрен çитменлёхсем пулса пырассё. Çёрулми кăларнă вăхăтра çирёп хурăл пулман пирки 30 пăт çёрулмине вăрланё. Ку колхозра бригадирсем ёçкунёсене ёçкёнекисем çине вăхăтра çырса памаççё. Çавăн пек тёслёхсем Шăхасам, Тутаркас районёсенчи колхозсенче те пур.

Çёрёç органёсен руководительёсем „ёçкунё хăйне ýстерес ёç çине, колхоз пурлăхёсене салатса тата йухăнтарса йанă фактсем çине çавăн пек пăхни вăл, облекстивла илсен, колхоза хирёçле тата сăтăрçăла ёç пулса тăни çинчен манаççё" (ССР Сойузён Халăх Комиссарёсен Совечёне парти Тёнкомё йышăннă постановлении).

Ревизи комиссийĕ членёсенче камсем тăрассё, вёсене кам йёртсе пырать? Çак мёнтё ёнтё пысăк вырăн йышăнса тăрать. Анчах, чылай районсенчи руководительсем ку шăпупа интереслемеççё. Колхозсенче суйланă ревизи комиссине райёстăкомсен çирёплетмелле. Апла пулсан та, вёсем спискăра камсем тăнине тёрёслемесёрех çирёплетеççё. Савна май, вара ревизи комиссисене шанчăксăр етемсем те кёрсе кайаççё. Сăмахран, Йелчёк районёнчи „Осоавиахим" колхозра иртнё çулта колхоз ёçёшён тăрăшман, йăла тёлёшёнчен пăсăлнă В. Петров колхознике ревизи комиссийĕн председательё туса хунă. Паллах, çакăн пек çын ревизине тёплён туса пыма пултарайман, устав хушнисене пурнăçа кёртсе пыман. Çавăнпа та ёнтё 1-ш бригадăн бригадирё колхозниксен ёçкунёсене ёçкёнекисем çине май уйăхёнчен вара çапса паман.

Çирёкасси(Елёк р.),„Самоļот" колхозра та çавнашкалах. Ку колхозра çулталăк çурă ёнтё ревизи пуламан. Ревизи комиссийĕн председательё Н. Федăрăн колхозăн ёçёсене тёрёслесе, йёркелесе пырас вырăнне, хăй час-часах ýсёр сýрет.

Ревизи комиссийĕсенче колхозсенчи чи шанчăклă, колхоз ёçёшён чёререн тăрăшса ёçлекен колхозниксем ёçлемеле. Вёсене райёстăкомсен тата çёрёç органёсен кулăн пулăшса, йёртсе пымала.

Ревизи комиссине ертел пухăвёнче суйлаççё, вăл ана анчах пăхăнса тăрать. Çакна ёнтё кашни районра, колхозра тёрёс пăхăнса ёçлемеле. Ревизи комиссине кулăн ёçре пулăшса пымала. 1935 çулти мартăн 25-мёшёнче правительствă йышăннă постановлени райёсёрёç пайёсене çур çул хушшинче пёрреран кайа мар ревизи комисси председательёсен инструкцивла канашлăвне иртерме хушат. Анчах çакна пур районра та пурнăçа кёртсе пыни çук.

Хаç пирён республикăри колхозсем йăлхуçалăх сулне вёçлессин умёнче тăрассё. Колхозсен умёнчи тупăша ёçкунёсем тăрăх валеçсе парас задача тăрать. Ревизи комиссисен сыхлăхлă пулмала, ёçкунёсене хакне чакарма памала мар. Вёсен приходна расход сметине пăхăнса ёçленине, ёçкунёсене тёрёс партса панине, колхозниксемле тёрёс расчот тунине тата ертел членёсен интересёсене ытти майсемпе пăснисене палăртса, тёрёслесе тăмала. Ревизи комиссин устав кăтартнă тăрăх, çулталăк хушшинче 4 хутчен ревизи тумала. Вăл хăйён ёçёсем çинчен ертел членёсен пухăвёнче отчот парса тăмала.

Çёрёç органёсен, партипе совет организацисен кашни колхозри ревизи комиссине колхоз ёçёнче куланнех тёрёслесе тăракан оргăн туса хуна кирлё. Пур колхозсенче те ревизи комиссисен ёçёсене тёпренех лайăхлатни малашне колхоз демократине çирёплетессишён, ёçкунёсен хакне ýстересишён, колхозла хресченсен пуйăн та куçтурлă пурнăçёшён кёрешни пулать.

## Хасан кýлли районёнчи çапăçусен участникёсем хăйсен тăван йалёсенче

КАНАШ. Çак кунсенче Выраскас Пикшихри „Мотор" колхоз членё, Хасан кýлли районёнче пулнă çапăçусен участникё кёçён командир—Андрей Иванович Медведёв хăйён тăван йалне таврăнчё. „Мотор" колхоз членёсем тăван çёршывăн паттăр шывлне пысăк хавассипа кётсе илчёç.

ССРС Верховнай Совечён Указёпе тăрăх, Медведёв йулташа „За боевые заслуги" медальпе награда-ланă.

Медведёв йулташ Японии самурайёсене мёнле çёмёрни çинчен колхозниксене тёплён каласа панё.

Çавăн пекех, Сухайкассине те Хасан кýлли районёнчи çапăçусен участникё Григорьёв йулташ тавраннă. Вăл çапăçура аманнă пулнă. ССРС Верховнай Совечён Указё тăрăх ăна „За отвагу" медальпе наградăланă.

С. Филиппăв.

## Кирăв кунёсем Ленинграда

Коммунисем ёçёшён кёрешнё сунăмлă борьба, троцкисла-зиновьёвла бандăри фашисла ирсёрсем вăлёрнё С. М. Кирăва Ленинградри ёçсăхнисем ниçăсан асран ăмаççё, С. М. Кирăва ирсёррён вёлёрнёренне 4 çул тултарнă кун—декабёрён пёрремёшёнче—савăтсенче, хапрăксенче, клубсенче тата ыттурăн çурчёсенче лекцисем, калаçусем, асанлă вечёрёсем, асран кайми Сергей Мироновичăн пурăнăçне тата унăн ýçăн курăнса тăракан большевикла ёçёсене кăтартса паракан выставкисем туеш иртереççё.

Кирăв савăтёнчи ватă производ-

(ТАСС).

Совет Сойузён Героёсем (сулахайран сылтăмала): Марина Михайловна Раскова, Валентина Степановна Гризодубова тата Полина Денисовна Осипенко. (Сойузфото).

## „Смидович" пăрахут морйакёсене Шывçул халăх комиссариатёнче йышăнни

Нумай вăхăт хушши фашисла тытăкăнра пулнă „Смидович" пăрахут морйакёсене нойабёрён 21-мёшёнче, кăсхине, Шывçул халăх комиссариатёнче йышăннă.

Пăрахут капитанё Глотăв йулташ, унăн помощникё Арсентьёв йулташ, механик Вапура йулташ тата радис Свинарский йулташ командă фашиссен терминче ларнă чухне пулса иртнё хăшпёр ýйрăм ёçсем çинчен каласа панă.

— Пире, совет граждайёсене, пирён партипе правительствă фашиссен тёрминчен ирёке кăларас тёлёшпе тумалисене пурне те тăвасси пирки епёр пёртте иккёленмен,—тет пётём командă йачёпе Глотăв йулташ.—„Смидович" пăрахут команди партипе правительствă руководительёсене тата аслă Сталина пирпёнёш тăрăшăмăн чёререн тав тăваç.

„Смидович" пăрахут командине йышăннă чухне Шывçул халăх комиссарён заместительё Шашков йулташ сăмах тухса каланă. Вăл „Смидович" пăрахут команди фашиссен тытăкăнёнче пулнă чухне совет патриочёсене тивёçлё паттăрăн пулнине палăртнă.

Шывçул халăх комиссариачён руководстви морйаксене хакла парнесем парса премилене.

(ТАСС).

## Никёл промышленнăçён гиганчё

Кёçех Орскри никёл комбиначё ёçлеме тытăнать. Ăна сталинла пилёкçуллăхсенче туна. Комбинат хăйён пек предприйатисенчи пуринчен те пысăкрах.

Елёк Орск (Оренбург облаçё) йёри-тавра кăлканла çеçен хирсем сарăлса выртнă. Хулăри çынсем çу ирёлтернё, тирсем туна, анчах, хулапа йунашар, çёр айёнче пит нумай пуйанлăхсем: ылттăн, тимёр, никёл, кобальт, йашма, мрамăр, бокситсем, гипс, магнезит пытанса выртни çинчен ыйхăçан та шухăшламан.

Хальхи вăхăтра хула йёри-тавра çёнё стройкăсем ýсеççё, вёсенчен чи пысăкки—никёл комбиначё. Ку вăл—тёнчери никёл туса каларакан пит те пысăк предприйати.

Орскри комбинатра мён кирлё пулнине йăлтах совет инженерёсен аллине, совет материалёсемпе, тăван çёршыв савăчёсенче тунă.

Кашни цех хăйён механизацийёпе тёлёнтерет. Вуншар çын ёçлемеле пулма пултарнă çёрте пёр çын çеç кирлё. Вăл та пулин электричествă кнопки çине çеç пусать, вара электричествă тонналăшар груз çёклесе хăпартать.

Пёр талăк хушши ёçлеме сăйата 400 вакун руда кирлё пулать. Вăл çёршыв ваçăн чи лайăх никёл туса калаçать.

Гигант тавра рабочи посолăкё сарăлса выртать, унта: кинотеатр, стадион, чечек лартнă вырăнсем.

(ТАСС).

## М. И. Калинин йулташ Советсен Дворецён строительствинче

Нойабёрён 21-мёшёнче ССРС Верховнай Совет Президиумён Председательё М. И. Калинин йулташ Советсен Дворецён строительствинче пулнă.

Строительствăн тёп площадкинче Калинин йулташ Дворец никёсне хывас ёçпе тёплён паллашнă тата хатёрлесе ситернё тёп никёсе пăхса тухнă. „Тёп никёс вăл—тимёр-бетонсенчен тунă икё пысăк сăврака вырăн. Михаил Иванăвич çавăн пекех тата вестибюль, фойе, кулуарсем айне хывакан никёссене те пăхса тухнă.

Хальхи вăхăтра тёп никёс çине хурçă плитасем хывассё. Вёсем тимёр колоннăсем айне хывакан башмаксен никёсё пулассё. Çакăн пек плитасенчен пёрне Калинин йулташ пулнă чухне хывнă.

Çакăн хыççăн Калинин йулташ строительствăран модельсем хатёрлекен мастерскойне пынă. Кунта вăл Советсен Дворецён çёр хут пёчёклетсе тунă модельне пăхнă, çавăн пекех аслă зал модельне паллашнă.

Архитектурă мастерскойёнче Калинин йулташ Советсен Дворецён аслă тата кёçён залёсен пройекчёсемпе, çавăн пекех тата СССР Верховнай Совет Президиумё вырнаçмали çурт валли хатёрленё пройектсемпе тёплён паллашнă. Михаил Иванăвич Дворец фасачёсене архитектурă ёнёпе илемлетесси мёнле пулмалине тёплён пăхса тухнă.

Калинин йулташ строительствăран кайнă чухне строительсене малашнехи ёçёпе ситёнýçеем тумăра сунёç хăварнă.

(ТАСС).

## Францири фашисла реакцине хирёç

Нант хулинче Францири ёçлевён пётёмёшлё конфедерацийён (Франции пёрлешýлё профсойузёсен) сёçесё пулса иртнё. Сёçес правительствăн чрезвычайлă декречёсене хирёç резолюци йышăннă. Çакна палăртса хăварни кирлё: халиччен правительствă ёçёсене йаланах хýтлекен чи сылтăмра тăракан делегатсем те, хальхи вăхăтра фашиссемпе килёшёç çул çине тăнă правительствăна хирёç пулнă. Вёсем сёçăн хастарлă шухăшёсем хыççăн пырса, хальх фронтне майлă, фашисла агрессорсене отпор парассишён тухса калаканă.

Çак сёçес-хальхи вăхăтра Франции халăх фрончёне реакци вăйёсем хушшинче пыракан çивёч кёрешёве палăртнă.

Буржуази ёççыннисем çине наступленин тунине хирёç, фашисма хирёç, халăхсен пёрлёх фронтне аркатма тăнине хирёç Франци халăхё хушшинчи ăухăм ытларах та ытларах анлăн сарăлма, вăйăла йухăм пулма пуçлать.

Нумайăх пулмасăр, Франци правительстви чрезвычайлă декретсем кăларнă. Вăл декретсем 40 сехетлё ёç ернине пăрахăçа калаçассё, налогсен йăвăрлăхне ёççыннисем сине тивентересçё.

Хальхи вăхăтра Франции пролетариачёне ёççыннисем пысăк массси Франции 1936 çулта парламент суйлавёсенче фашисăма хирёçле халăх фрончё сёнтёркёпен вара кёрешсе илнё ситёнёвёсем хăрушлăх умёнче тăрассё.

Франции финанс буржуазийёни çулти ушкăнё халăх фронтне сёмёрсе тăкма, Франции фашисла йёрке туса, хума пур майсемпе те тăрăшнать. Реакцилё буржуази хăйён классăлă интересёсене хýтлес шутпа, хăй пуçпулса тăрассине çухатас мар, йе вăйсăрлатас мар тесе, Франции ишцилё интересёсене сутас, фашисла Германине килёшас çул çине тăнă. Çакăн пек сутăнăкла ёç ýйрăмăнах—Мýнхёрти кивăрлăшура уççăн палăрнă.

Унта Франци хăйён тахçанхи тата вăйлă сойузникне—Чехословакине фашисла тинкер кайăкёсен аллине çурса тăкма пачё. Çакăн пек сутăнăкла ёç—республиканла Испани чиккинне хупса лартнинне уççăн палăрчё. Вăл, çаван пекех тата, шултра промышленниксем экономикăлă саботаж тунинче палăрать. Вёсем предприйатисенче йýрийех конфликтсем туса, хăйсен капиталне йýт çёршывсене куçарса, çёршывăн оборона пултарулăхне хăватне хăвăтассё. Çакăн пек сутăнăкла ёçсене пула франк халёх питех те йýнелес йулчё. Çаксене пурне та халăх фронтне хавшатас шутпа тăваççё.

Хальхи вăхăтра Франции йур çёрте те чрезвычайлă декретсене хирёç, Мýнхёнри каваррашăва хирёç, республикăлă Испанине майла тăма компартипе профсойуз организацисем организацийёнё нумай йышла митингсем пулса иртеççё. Митингсенче Даладйе правительствине хирёç хыттăн протеслеккен резолюцисем йышăнаççё. Буржуйла радикал-социалисла парти хушшинче те (Даладйе-і хай çак парти членёнче тăрать) сакнашкал политикă пирки пысăк пăтранăшу пуçланса кайнă. Çак партин вырăнсенчи чылай организацийёсем халăх фрончё майлă тăни çинчен пёлтернё. Сакнашкал ёçсемех социалисла парти хушшинче те палăраççё. Кунта Мýнхёнри каваррашăва хирёç тăрса партин рядовой членёсем—рабочисем çеç мар, унăн руководительёсем те чылай чухне халăх фронтне тёрелектересшён тухса калаççё. Вёсем правительствă компартипе рабочи класс çине наступленине тунине хирёç тăраççё.

Франции рабочи класçăн малта пыракан отрячё — коммунисем партийё халăхи правительствăна отставкăна кăлармала тăвассишён тата халăх фрончён чăн-чăн правительстванне туса хурассишён кёрешет.

(ТАСС).

Çёрулми хатёрлевё

## Трак районё çёрулми хатёрлессипе йулса пырать

Трак районёнче государствăна çёрулми тăратас ёç питё пулса пырать. Районёпе çёрулми хатёрлес плана нойабёрён 22-мёшне 62,5 проц. анчах тултарнă. Районра 100 колхозран 56 колхоз ёç государствăна çёрулми парса татнă. „Маяк", „Новое дело" колхозсем государствăна пёр килограм та çёрулми паман.

Уйăрăнах колхозниксемпе йединоличниксем йулса пыраççё. Именкасси, Типçырма, Тусай, Йаманак, Иеншик Чуллă йалсовечёсенчи тата Алманчри „Октябрён 12-мёш çулё", Супарти „Партизан" колхозсенчи колхозниксем пёри те государствăна çёрулми паман. Ку ёçе хăшпёр йалсовет, колхоз председательёсем хăйсем чăрмантарса пыраççё. Акă, Тусай йалсовет председательё Троицкий. Тёрер йалсовет председательё Шихранав, „Партизан" колхоз председательё Корнилăв, „Октябрён 12-мёш çулё" колхоз председательё Гераçимăв йултташсем хăйсем те çёрулми паман. Çаксене кура Тёрер, Алманч, Чатукасси, Супар йалсовечёсенчи йединоличниксем çёрулми обязательстăсене тултармасăр тăраççё.

Хатёрлев Халăх Комиссариачён районри уполномочённăйё Леонтьёв тата унăн заместительё Лукин йултташсем хăйсен агенчёсем мёнле ёçленине тёрёслеса тăмаççё. Райёстăкома та хатёрлев уполномочённăйён ёçёпе сахал интересленет.

ПСК(б)П райкомё районри хатёрлёв ёçне лайăхлатас ёнтёпе икё çул ушкăнне йышăннă. Анчах, ёçре халиччен ниçта татăкла улшăнуçем тунă çук-ха.

Ив. Хатăйевский.

## Йумансар йалсовечё мёншён кайра?

КАНАШ. Йумансар йалсоветне кёркеней колхозсемпе йалсене халиччен государствăна çёрулми парса татмăн. Йалсовечёпе те плана 49 процент çеç тултарнă. Йалсовечён хăшпёр членёсем хăйсем те государствăран çамаллăх кётсе çёрулми памасăр тăраççё. Акă, йалсовет членё И. Филиппăв çёрулми пама тăхтама хушат, тен, государствă ахалех кирлё пулать, тесе халăх хýшшинче сăмах сарса çýрет. Филиппăв хăй те пёр килограм çёрулми паман. „Красный Октябрь" колхоз председательё Андрейёв государствăна 20 центнёр та 55 килограм çёрулми панă квитанципе 200 центнёр та 55 килограм панă тесе суйа квитанци тунă. Çак ёçе тёрёслеме тытăнсан, И. Филиппăв каллех Андрейёва хýтленё. „Красный Октябрь" колхоз членёсени пухăвё государствă умёнчи обязательстăсене çирёп вăхăтра тултарманшăн тата ку ёçре государствăна ултăлама тăнăшăн Андрейёва колхоз председательёнчен каларма йышăннă. Йалсовет членё тата колхоз бригадирё пулса ёçлекен И. Филиппăва бригадир ёçёнчен хăтарнă.

Г. Чиков.

## 1938 çулшăн государствăна çёрулми тăратмали планна мёнле тултарнине кăтартакан СВОДКĂ

(Нойабёрён 22-мёшне, процентпа)

| | |
|---|---|
| 1. Улатăр | 83,9 |
| 2. Елёк | 96,7 |
| 3. Патăрйел | 47,9 |
| 4. Вăрнар | 80,9 |
| 5. Йёпреç | 64,8 |
| 6. Йышлей | 62,6 |
| 7. Канаш | 54,0 |
| 8. Куславкка | 51,0 |
| 9. Хёрлё Чутай | 42,0 |
| 10. Кувакинă | 45,1 |
| 11. Сёнтёрвăрри | 61,7 |
| 12. Парачкав | 60,0 |
| 13. Турхан. | 59,2 |
| 14. Тутаркас | 90,5 |
| 15. Трак | 62,5 |
| 16. Вăрмар | 38,5 |
| 17. Çёрпý | 43,6 |
| 18. Шупашкар | 76,2 |
| 19. Шăмăршă | 64,1 |
| 20. Шăхасан | 77,1 |
| 21. Шăнкартам | 80,0 |
| 22. Сăмёрле | 63,8 |
| 23. Пётёрне | 64,3 |
| 24. Йелчёк | 69,9 |
| 25. Тăвай | 78,6 |
| Республикёпе | 62,5 |

ПСК(б)П Тёпкомён Комиссийё редакциленё.

# Пётём Сойузри Коммуниссен (боӈшевиксен) Партин ИСТОРИЙЁ

## КЁСКЕ КУРС.

ПСК(б)П Тёпкомё ырланй. 1938 ç.

*Х сыпӑкӑн йулашки*

### 3. Кулаксене хирёç наступлени туса пыни. Партине хирёçле бухаринла-рыкӑвла группӑ. Пёрремёш пилёкçуллӑха йышӑнни. Социализмлӑ ӑмӑрту. Массӑлӑ колхозлӑ йухӑм пуçланса кайни.

Троцкисла-зиновйёвла блок парти политикине хирёç, социализм строительствине хирёç, коллективлас ёçе хирёç агитациленине, çавӑн пекех бухаринёçем: колхозсемпе ёç тухмасӑр, кулаксене тёкёнме кирлё мар, мёншён тесен вёсем хайсемех социализма „ӳссе кёреççё", буржуази пуйса пыни социализмсӑмӑн хӑрушлӑх пулса тӑмасӑр, тесе агитациленине,—сак пётём агитацине çёршыври капитализмлӑ елементсем тата, пурин-чен малтан, кулаксем пысӑккӑн хапӑл туса йышӑнна. Кулаксем хайсем пёччен мёнпур, вёсене хӳтёлекенсем тата вёсемшён тӑрӑшакансем—Троцкий, Зиновйёв, Каменёв, Бухарин, Рыкӑв т. ыт. те пурине халё пичет тӑрӑх пёлнё. Паллах, çакӑ вӑл кулаксен шухӑшне, вёсем Совет правительствин политикине хирёç тӑрас шухӑша çеклемесёр тӑма пултарайманн. Чӑнахах та, кулаксем вӑйлӑрах та вӑйлӑрах хирёç тӑма пуçланӑ. Кулаксем хайсен сахал мар пуххинне ытлашши тыррине Совет государственне сутассине хирёç массалӑн тӑма тытаннӑ. Вёсем колхозниксене хирёç. йалта ёçлекен партилё тата совет работникёсене хирёç террор тума пуçланӑ, колхозсене, государсгвӑн тыра хумали пункчёсене вут чёртсе çунтарма тытаннӑ.

Парти пёлсе тӑнӑ: кулаксем хирёç таннне çапса хуçман чухне, хресченсен куçё умёнче кулаксене уçа кёрешўре çапса сёмёрмен чухне, рабочи класпа Хёрлё çар çăкӑр сигменрен йӑвӑрлӑх курассё, хресченсен колхозлӑ йухӑмё те массала йухӑм пулса тӑма пултараймасӑ.

Партин XV сйесён директивёсене тытса пырса, парти кулаксем çине татӑклӑнах наступлени тӑнасси çине кусйнӑ. Парти хайён наступленинче: чухӑнсем çине çирёплёпён тайӑнса тӑрса тата вӑтам хресченсемпе туна собуза çирёплетсе пырса, кулаксене хирёç татакла кёрешўç туса пырас лозунга ёçе кёртсе пынӑ. Кулаксем ытлашши тыррa государствӑна çирёп хакпа сутассине хирёç пулнине ответле се, партине правительствӑ кулаксене хирёç чылай чрезвычайнӑй мерӑсем туса иртернё, кулаксем çав ытлашши тыррa государствӑна çирёп хакпа сутман чухне кулаксемпе спекулянтсен ытлашши тыррине суд тӑрӑх конфискацилесси çинчен калакан уголовнӑй кодек ăн 107 статйипе уса курнӑ тата чухӑнсене чылай ӗçтӑсем пана, вӑл ӗçтӑсене пула чухӑнсем кулаксен конфискацилене тыррinчен 25 процентне хӑйсен аллине илнё.

Чрезвычайнӑ мерӑсем хӑйсен ёçне туна: чухӑнсемпе вӑтамсем кулаксене хирёç пыракан татӑкла кёрешёве хутшӑнна, кулаксене тар пёччен тӑратса хӑварнӑ, кулаксемпе спекулянтсем хирёç тӑнине çапса хуçнӑ. 1928 çулан вёçё тёлне Совет государствин хӑйён аллинче ёнтё сителёкле тӑран тыра резерви пулнӑ, колхозлӑ йухӑмё те шанчӑклӑрах утӑмпа малала кайнӑ.

Çав çултах Донбассӑн Шахтинскй районёнче буржуала специалиссен сăтӑрӑлла ыйӑх организацийё тунӑ тавӑрнӑ. Шахтинскри сатӑрçасем предприйатисен хуçисем пулнисемпе—вырăс тата йут çёршывсенчи капиталистсемпе, йут çёршывсен çар разведкипе тачӑ çыхӑнса тӑнӑ. Вёсем социализмлӑ промышленнӑçăн ӳсёмне пётерсе хурас тата ССР Сойузёнче капиталисӑма кайала тавӑрса лартассине çӑмӑллатас тёлёлев лартӑ. Çёркамӑк кӑларассине сахаллатас тесе сăтӑрçасем шахтăсене тёрёс мар туса пынӑ. Вёсем машинсене, вентиляцисене пасна шахтăсене, саватсене, электростанцисене ишёлтерсе антарна, сирпётсе йӑнӑ тата вут чёртсе çунтарнӑ. Сăтӑрçасем рабочисен материалӑнӑй пурнăçё лайӑхланса пырассине йӳрийех çарса тӑнӑ, ёçе сыхласа тарасси çинчен калакан совет саккунёсене пăсса пынӑ.

Сатӑрçасене ответ тыттарнӑ. Вёсене суд тивёçлине ӑйӑплана.

Партин Тёп Комитечё партин пур организацийёсене те шахтинскй ёçрёт урок тума хушнӑ. Сталин йулташ çапла кăтартса пани: боӈшевик-хоçайствённиксен, вёсене буржуала киве специалиссен хушшинчи сăтӑрçасем малашне ултăлама ан пултарччăр тесе, хăйсен производствӑ техникине тёплён пёлекенсем пулса тӑмала, çёнё техникала кадрсене рабочи класс çыннисенчен хатёрлессине хăвăртлатмала, тенё.

Тёпком решенийё тӑрӑх, аслӑ техникала шкулсенче çамрăк специалиссене хатёрлес ёçе лайӑхлатнӑ. Вёренёве пиншер партийёсене. комсомолёсене тата рабочи класс ёçне парӑннӑ, партире тӑман çынсене мобилизацилеме.

Парти кулаксем çине наступленине тухаччен, парти троцкисла-зиновйёвла блока пётерес тесе кёрешнё вăхăтра, бухаринла-рыкӑвла группа хăйне вăл ёе ку таран шăппăн тыткалана, партине хирёçле вăйсен рăзрывине тăна, троцкиссене уçӑнах пулăшу парса тăма хăйăнман, хăш чухне тата партипе пёрле троцкиссене хирёç те тухнӑ. Парти кулаксене хирёç наступлени тума куçсан, кулаксене хирёç чрезвычайла мерӑсем туса иртерме пуçласан, бухаринла-рыкӑвла группа маскăна сирсе пăрахса, партин политикине хирёç уçӑнах тухма тытаннӑ. Бухаринла-рыкӑвла группăн кулакла чунё чăтса тăрайман, вара çав группа майлисем кулаксене хӳтёлеме уçӑнах тытаннӑ. Вёсем, айваннсене хăратса, чрезвычайла мерӑсене пăрахăça кăларма ыйтнӑ, унсӑрăн йăлхуçалăхён „деградацийё" (кайала чакасси, ӳкесси, силанасси) пуçланса кайма пултарать, деградаци пуçланнă та ёнтё, тенё. Колхозсемпе совхозсем — йăлхуçалăхён аслă формисем пулса тăрашканскерсем ӳснине асăрхамасăр, тата кулаксен хуçалăхё ӳкнине курса, вёсем кулаксен хуçалăхён деградацине йăлхуçалăхён деградацийё, тесе тыттарнӑ. Хăйсене теорипе çирёплетес тесе, вёсем кулăшла теори — „клас кёрешёвё сӳнсе ларассин теорине" тукаланă, вăл теори тӑрӑх вёсем çапла калана: капиталисла елементсене хирёç кёрешес ёçре социализм çитёнёвёсем мён чухлё ытларах пулаççё, клас кёрешёвё те çавăн чухлех ытларах йăвашланать, клас кёрешёвё кёç пачах та сӳнсе ларать, вара клас тăшманё хăйён пур позицийёсене те хирёçлемесёрех параț, çавăнпа кулаксем çине наступленине тума та кирлё мар, тенё. Çавăнпа вёсем хăйсен сётёрсе кивётнё — кулаксем социализма мирлё ӳссе кёни çинчен калакан буржуала теорине тепёр хут çура çине тăратнă тата ленинисӑмăн палла положение — клас тăшманён çура айёнчи тăпри мён чул пулмай çухалса пыраț, социализмăн çитёнёвёсем мён чул ытларах пулаççё, клас тăшманё хирёç тăнисем çаван чухлё сивёчрех формасемпе пулса пыраççё, клас кёрешёвё клас тăшманне пётернё хыçăн çеç „сӳнсе ларма" пултарать, тенине урăпа таптаççё.

Парти умёнче бухаринла-рыкӑвла группă вăл — сылтăм оппортунистсен группă пулса тăнине йăнăлса илме йăвăр пулман, вăл группă троцкисла-зиновйёвла блокран формине çеç ӳйрăм пулнă, троцкиссемпе зиновйёвёçсен хăйсен капитулянтла ăшчикённе „перманентлăй революци" çинчен сулахай, кăшкăрашулă вредительсем пăрахсассине пытарма хăнăпер майсем пулнă, бухаринла-рыкӑвла группăна, вӑрăн кăмăллăн çине наступленине тума кӳçинне пула партине хирёç тухнăскерён, хăйён капитулянтла сăн-сăпатне пытарса тăма май килмен, çавăнпа унăн пирён çёршыври реакцине вăйсене, первичнăн ытла кулаксене, — уçӑнах, илемлетмесёр, маскă тăхăнмасăр ирёкёрех хӳтёлемеле пуланă.

Бухаринла-рыкӑвла группă партине хирёç пёрле кёрешмешкён хăçан та пулсан троцкисла-зиновйёвла группăн йулашкийёсене ала тăсассине парти пёлнё.

Хайсен политикăла выступленисемпе пёр вăхăтрах, Бухарин-Рыкӑв группи хайсен майлисене пухас тёлёшпе организацийё „ёç" туса пынă. Бухарин урлă вăл группă Слепков, Марецкий, Айхенвальд, Гольденберг йёвёрлё т. ыт. буржуала çамрăксене, Томский урлă—профсойузăн бӳрократланса кайнă çултн сийне (Меӈничанский, Догадов т. ыт.), Рыкӑв урлă—Советăн пăсăлса кайнă çӳлти сийне (А. Смирнов, Ейсмонт, В. Шмидт т. ыт.) чăмăртакаланă. Политика тёлёшне пăсăлса кайнă тата хăйсен капитулянтла шухăш-камăлёсене пытарса тăман çынсем группăна хаваспах пынă.

Çак вăхăтала Бухарин-Рыкӑв группи Мускаври парторганизацин çӳлти сийёнчен (Угланăв, Котăв, Уханăв, Рӳтин, Йагода, Полонский т. ыт.) пулăшу илнё. Çаван чухнех сылтăмрисен пёр пайё партине хирёç тухмасăр пытанса тăрса йулнă. Мускаври партиле пичетре тата парти пухăвёсенче—кулакссене уступка пама кирлё, кулаксем çине налог хуни выраннă мар, халăхшăн индустриализаци йăвăрлăх пулаț, йăвăр индустри тума вăхăт çитмен, тесе вёрентнё. Угланăв Днепростроя строительсгвине хирёç туха-туха калана. средствасене вăл йăвăр промышленнăçăн çăмăл промышленнăçа куçарма требовани лартнă. Угланăвпа шыв сылтăм капитулянтсем: Мускав—ситцă Мускавё пулнă та, пулаț те, унта машинсем тăвакан саватсем тума кирлё мар, тесе ёнентерме хатланнă.

Партин Мускаври организацийё Угланăвпа ун майлисене тăра шыв çине кăларнă, вёсене йулашки хут асăрхаттару пана, партин Тёп Комитечё тавра татах та тачăрăх пёрлешнё. Сталин йулташ 1928 çулта ПСК(б)П Мускав Комитечён пленумёнче икё фронтпа кёрешўç туса пыма кирли çинчен, вăйа пухса сылтăм сулăнчăка хирёç кёрешес ёçре хума кирли çинчен кăтартса панă. Сылтăммисем, ёнёвва Сталин йулташ, партире кулак агёнчё пулса тăраççё.

„Пирён партире сылтăм çулăнчăк çёнтёрни капиталисмăн вăйёсене ирёк пана пулёчёç, пролетариатăн революцилё позицийёсене çёмёрнё пулёчёç, пирён çёршывра капитализма кайала тавăрса лартас шанчăка хăпартнă пулёчёç",—тенё Сталин йулташ (Вопросы ленинизма, стр. 234).

1929 çул пуçламёшёнче Бухарин, сылтăм капитулянтсен группи полномочи пана тăрăх, Каменёв урлă троцкиссемпе сыхăнни тата партийе хирёç пёрле кёрешме вёсемпе килёшў туни палăрса тухнă. Тёпком сылтăм капитулянтсен çакăн пек преступленилё ёçне тăрă шыв çине кăларса, Бухариншăн, Рыкӑвшăн, Томскийён тата ытти сымёнтён те ёç начар пётме пултарать, тесе асăрхаттарнă. Анчах сылтăм капитулянтсем лăплаймаççё. Вёсем Тёпкомра партийе хирёçле çёнё платформăна—декларацине тухаççё, вăл декларацине Тёпком сивлесе пăрахаț. Тёпком вёсене, троцкисла-зиновйёвла блокăн кунçулне аса илтерсе, çёнёрен асăрхаттарать. Апла пулсан та, Бухарин - Рыкӑв группи партийе хирёçле хăйён ёçне туса пыраț. Рыкӑв, Томский тата Бухарин, партийе хăратас тесе, ёçрен тухасси çинчен Тёпкома çавăнпа пăрахçё. Тёпком çавăн пек ёçрен тухас саботажникла политикăна сивленё. Йулашкинчен, Тёпкомăн 1929 çулти нойăбёрти пленумё сылтăм оппортунисcен шухăшёсене пропагандăланине пёр вăхăтрах боӈшевикла партинче тăни пулма пултарайманнине, тесе йышăнса, Бухарина, сылтăм капитулянтсен ёçне пуçарса йёртсе пыракан выранне хурса, Тёпкомăн Политбӳро составёнчен калăрма сёнё, Рыкӑва, Томскине тата сылтăм оппозицине хутшăнисене çиттисене те хыттăн асăрхаттарса хăварнă.

Сылтăм капитулянтсен атаманёсем, ёç начăр йённенле çавăнса тухнине курса, хайсен йăнăшёсене йышăнни çинчен тата партин политикăла çулйёрё тёрёсси çинчен хайăвални парассё.

Сылтăм капитулянтсем хайсен кадрёсене çапса арктаса пётересинчен сыхласа, хăварас тесе, вăхăтлăха кайала чакма шут тытнă.

Сылтăм капитулянтсене хирёç парти кёрешсе пынин пиррăйхи танхăрё саканпа пётет.

Партири çёнё разногласисене ССР Сойузён тулашёнчи ташмашёсем асăрхамасăр ӳлма пултараймаççё. Партири „çёнё харкашусем" парти хăвăрткланнине палăртаț тесе шутласа, вёсем ССР Сойузне вăрçа турçса кёртме тата çёршывна индустрилессин сирпёленсе çитмен ёçне пётерсе параț тата çёршывна хăтланса пăхаççё. 1929 çулта çулла империалиссем Китайпа ССР Сойузё хушшинче конфликт тăвассине, Китай милитарисёсем Китай-Хёвелтухăç чукунçула (ССР Сойузён пулăнăкерне) туртса илессине тата шурă китай çарёсем пирён тăван çёршывăн хёвелтухăçёнчи чиккисене тапăнассине организацилеçё. Анчах Китай милитарисёсем сиксе ӳкнине кёске вăхăтрах пётерсе хунă, Хёрлё çар çапса çёмёрнине пула милитарисем кайала чакнă, вара конфликт Манчжури вăлăçёсемпе мирлё килёшў тунипе пётнё.

ССР Сойузён мирлё политики, темён пулнă пулсан та, çёршыв тулашёнчи тăшмансем усал шутпа чейеленсе хăтланнă пулин те, тата парти ăшёнче „харкашусем" пулнă пулин те, татах та тепёр хут чапла çёнтерӳ тунă.

Хай вăхăтенче Англи консерваторёсем ССР Сойузёпе Англи хушшинчи дипломати тата сутуилӳ тёлёшёнчи татса пăрахна çыхăнусене тепёр хут пуçарса йăнă.

Шалти тата тулти тăшмансен атакине ăнăçлăн çёмёрсе пырса, парти çав вăхăтрах йăвăр индустрин строительствине сарса йарас, социализмлă ăмăртăва организацилес, совхозсемпе колхозсене тăвас, йулашкинчен,—халăх хуçалăхён пёрремёш пилёкçуллăх планне йышăнма тата ăна пурнăçа кёртме кирлё условисене хатёрлес тёлёшпе пысăк ёç туса пынă.

1929 çулти апрелте партин XVI-мёш конференцийё пуханнă. Конференцин тёп ыйтăвё вăл пёрремёш пилёкçуллăх пулнă. Конференци пилёкçуллăх планăн „минимальнăй" вариантне, сылтăм капитулянтсем хӳтёлекёскерне сирсе пăрахса, пилёкçуллăхăн „оптимальнăй" вариантне йышăннă, ку вара пур условисенче те обязательлă пулнă.

Парти, çапла, вара, социализмăн тăвас тёлёшпе пёрремёш чаплă пилёкçуллăха йышăннă.

Пилёкçуллăх план тăрăх 1928—1933 çулсенче халăх хуçалăхёнче капиталăнăй ёçсене тумашкăн 64.6 миллиард тенкё хывма палăртнă. Вăл шутран промышленнăçпа электрификацине пёрле 19 миллиард тенкё çурă, транспарта — 10 миллиард тенкё, йăлхуçалăхне — 23,2 миллиард тенкё хывма палăртса хунă.

Çака вăл ССР Сойузён промышленнăçёпе йăлхуçалăхне кучухнехи техникапа хёпăшаллантармали питте пысăк план пулнă.

Пилёкçуллăх план тăрăх 1928—1933 çулсенче халăх хуçалăхёнче капиталăнăй ёçсене тумашкăн 64.6 миллиард тенкё хывма палăртнă. Вăл шутран промышленнăçпа электрификацине пёрле 19 миллиард тенкё çурă, транспарта — 10 миллиард тенкё, йăлхуçалăхне — 23,2 миллиард тенкё хывма палăртса хунă.

Çака вăл ССР Сойузён промышленнăçёпе йăлхуçалăхне кучухнехи техникапа хёпăшаллантармали питте пысăк план пулнă.

„Пилёкçуллăхăн тёп задачи вăл, —каттарса калана Сталин йулташ,—хамăр çёршывра промышленнăçа пёгёмёшпе анчах мар, транспарта та, йăлхуçалăхне те социализăм никёçё çинче çёнёлте тепёр хут хёпăшаллантарма тата реорганизацилеме пултаракан индустри тăвассинче пулнă" (Сталин, Вопросы ленинизма, стр. 435).

Çак план, пит те пысăк пулнă пулин те, боӈшевиксемшён çапах та темёнле кётмен çёртен тата пуçа çавăрттаракан йăнăла пулмăн. Вăл ялкăш индустриализацине мелетлăнăй ыйтăсене те хыттăн асăрхаттарса хăварнă.

Сылтăм капитулянтсен ăсчахлăхёпе çав çине çёнёлле пăхнин пит те пăха тёслёхёсене кăтартрё. Рабочисёмпе хресченсем предприйатисенче, колхозсемпе совхозсенче нумайёшёсене плансене тултарса хăйсем ёнчен тата пысăкрах плансем пурнăçлама йышăннă. Вёсем паттăрла ёçленё тёслёхсем кăтартнă. Вёсем партине правительствă палăртса панă социализмлă строительствăн планёсене пурнăçланă анчах мар, тата вёсене ытлашшипех те пурнăçа кёртнё. Сынсем ёç çине пăхасси улшăннă. Ёç капитализăм чухнехи ирёкёрлёхлё те кăтăртăлă повиннăç пулнинчен „чыслăх ёçё, мухтавлăх ёçё, чаплăлăха паттăрлăх ёçё" (Сталин) пулса тăма тытаннă.

Пётём çёршывёнче çёнё гиганта промышленнăç строительстви пынă. Днепрогес строительствине сарса йанă. Донбасра Краматорски тата Горловски савăтсен стройки, Луганскри паровозсем тăвакан савăта реконструкцилесси пуçланнă. Çёнё шахтăсемпе домнă кăмакисем ӳссе ларнă. Уралра Уралмашстрой, Березникёнчи тата Соликамски химии комбиначёсене туса пынă. Магнитогорски металлурги савăтне тума пуçланă. Мускавра тата Горькире автомобил тăвакан пысăк савăтсен строительстви сарăлса кайнă. Гигантла трактăр савăчёсене, комбайн савăчёсене, Дон-çи Ростовра йăлхуçалăх машинёсен гигантла савăтне туса пынă. Совет Сойузён иккёмёш çёркăмăрăк бази—Кузбас сарăлса пынă. Сеçен хирте Сталинградра, Ульйăх хушшинче пит те пысăк трактăр савăчё ӳссе ларнă. Днепрогес тата Сталинградри трактăр савăчён строительствинче рабочисем ёç тухăçлăхё тёлёшпе тёнчери рекордсенчен мала иргнё.

Промышленнăç строительстви çавăн пек гигантла сарăмлăхне, пафосне, рабочи класăн миллионлă массисен ёçри çаван пек героиçёмне истори халиччен пёлмен.

Çака вăл рабочи класăн социализмлă ăмăрту никёçё çинче сарăлса кайнă чан-чăн ёç çекленёвё пулнă.

Хресченсем ку хутра рабочисенчен йулман. Йалта çаван пекех колхозсем тăвакан хресченсен массисен ёç çекленёвё пуçланнă. Хресченсен массисем палланах колхозсем ённе çавăрăнма тытаннă. Кунта трактăрсемпе тата ытти машинăсемпе хёпăшаллантарма совхозсемпе машина - трактăрла станцисем пысăк выраН йышăнса тăнă. Хресченсем масси-массине совхозсене, МТС-а пынă, трактăрсем, йăлхуçалăх машинёсем ёçленине санăна, хăйсен хаваллăхне палăртнă тата çавăнгах—„колхозсене кёрес" тесе решени йышăннă. Вак тата пит вак уйрăм хуçалăхсене вакланнă, мёнчул та пулин майлă хатёрсемпе туртăм вăйёсёр тем пысăкеш çеремлё çёрсене çине çёнёлле пăхнин пит те пăха тёслёхёсене кăтартрё. Рабочисёмпе хресченсем предприйатисенче, колхозсемпе совхозсенче нумайёшёсене плансене тултарса хăйсем ёнчен тата пысăкрах плансем пурнăçлама йышăннă. Вёсем паттăрла ёçленё тёслёхсем кăтартнă. Вёсем партине правительствă палăртса панă социализмлă строительствăн планёсене пурнăçланă анчах мар, тата вёсене ытлашшипех те пурнăçа кёртнё. Сынсем ёç çине пăхасси улшăннă. Ёç капитализăм чухнехи ирёкёрлёхлё те кăтăртăлă повиннăç пулнинчен „чыслăх ёçё, мухтавлăх ёçё, чаплăлăха паттăрлăх ёçё" (Сталин) пулса тăма тытаннă.

Пётём çёршывёнче çёнё гиганта промышленнăç строительстви пынă. Днепрогес строительствине сарса йанă. Донбасра Краматорски тата Горловски савăтсен стройки, Луганскри паровозсем тăвакан савăта реконструкцилесси пуçланнă. Çёнё шахтăсемпе домнă кăмакисем ӳссе ларнă. Уралра Уралмашстрой, Березникёнчи тата Соликамски химии комбиначёсене туса пынă. Магнитогорски металлурги савăтне тума пуçланă. Мускавра тата Горькире автомобил тăвакан пысăк савăтсен строительстви сарăлса кайнă. Гигантла трактăр савăчёсене, комбайн савăчёсене, Дон-çи Ростовра йăлхуçалăх машинёсен гигантла савăтне туса пынă. Совет Сойузён иккёмёш çёркăмăрăк бази—Кузбас сарăлса пынă. Сеçен хирте Сталинградра, Ульйăх хушшинче пит те пысăк трактăр савăчё ӳссе ларнă. Днепрогес тата Сталинградри трактăр савăчён

# ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

## Коммуниссен сĕнĕвĕсем пурнăçа кĕреççĕ

Хатĕрлев Халăх Комиссариачĕн Вăрнар районĕнчи уполномоченийĕнĕ суйламăш парторганизацийĕн ĕçне иртнĕ отчотпа суйлав пухăвĕнче ситĕлеккĕр тесе хăпарчĕ. Парторганизаци партилĕ-политикăлă ĕçе организацилеме. Парти пухăвĕсĕм те йĕркелĕ пулса иртмен, коммуниссене нимĕнле ĕç те паман. Служащăисем хушшинче социализăмла ăмăртса ĕлсени пулман. Комсомол организацине йĕртсе пыман. Отчотпа суйлав пухăвĕсенче коммуниссем çак ситменлĕхсене пĕтерме сĕнӳсем парса хăварнă.

Отчотпа суйлав пухăвĕ йышăнине мĕнле пурнăçа кĕртнине тĕрĕслес шутпа ПСК(б)П райкомĕ çак организацин парторгĕн - Осипав ăулташăн докладне итлерĕ. Суйлав хыççăн парторганизацин ĕçĕ чылай лайăхланни куранчĕ. Партorг Осипав ăулташ отчотпа суйлав пухăвĕнче коммуниссем парса хăварнă сĕнӳсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшне çине тăрса ĕçлеме тытăнна. Пуçламĕш организацин ĕçне чылай лайăхлатнă. Парти пухăвĕсем кашни уйăхра иккшер хут пулса иртеççĕ. Пуху пуласси çинчен тата кун йĕркинче тăракан ыйтусем çинчен коммуниссене 5—6 кун малтан пĕлтереççĕ. Пухăва хатĕрленнĕ май мĕнле литература вулама-лине кăтартаççĕ.

Парторганизацинчи коммуниссен активлăхĕ ӳсет. Коммуниссем хăвăл парти историне çĕнĕ учебник тăрăх вĕренеççĕ. Служащăисем хушшинче социализăмла ăмăртӳ организацийĕнĕ. Коммуниссен кашнин хăйĕн ĕç пур,вĕсене мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине парторг тереслесех тăрать. Стена хаçачĕ йĕркелĕ тухса тăрать. Политикăлă ыйтусене хуçалăх ĕçĕсемпе çыхăнтарнă май, хатĕрлев ĕçĕсем те лайăхланса пыраççĕ.

Анчах парторганизацин пысăк ситменлĕхсем пур. Кунта парти ӳсĕмĕ пиртĕ начар. Отчотпа суйлав пухăвĕ пулнăран вара пĕр çынна та парти ретне илмен. Кунĕнтĕ служăшчисем хушшинче политикăла воспитани ĕçе ситĕлеккĕрине катартса парать. Çакăн пекех комсомол тата общественăлă организацисене йĕртсе пырассине те чылай лайăхлатмала.

## ПСН(б)П Тĕпкомĕнче

ПСК(б)П Тĕпкомĕ ПСК(б)П Тĕпкомĕн пропагандăпа агитаци пайĕне тата ПСК(б)П Тĕпкомĕн пичет пайĕне пропагандăла агитаци (сăмах вĕççĕн тата ничетри) пĕрлехĕ пайне пĕрлештермĕ йышăннă.

ПСК(б)П Тĕпкомĕн пропагандăпа агитаци пайĕн пуçлăхĕ пулма А. А. Жданăв ăулташа партнă.

## Учитĕлсем хушшинчи партилĕ-политикăлă ĕçе йĕркелемелле

Иртнĕ çулта Иелчĕк районĕнче учитĕлсем хушшинчи политикăлă ĕç ситĕлеклĕ пулман. Учитĕлсене ваăлăн организацилеме кружоксем малтанхи вăхăтра лайăхах ĕçленĕ пулсан, çуркунне йенне ĕç ăнпăхса кайнă.

Кăçалхи çул ПСК(б)П Историйĕн Кĕске курсĕ „Правда" хăçатра пичетленсе тухма пуçласанах учитĕлсем парти историне вĕренме тытăнчĕç. Вĕсем нумайĕшĕ иртнĕ вăхăтри пек кружоксенчех вĕренсе пыраççĕ-ха. Харпăрхăй тĕллĕн вĕренекенсем сахал.

Хальхи вăхăтра районри учитĕлсенчен пурĕ 260 сын вĕренеççĕ. ПСК(б)П Историн Кĕске курсне уйрăмăнах Кушкăри туллимар ватăм шкулти тата Çĕнĕ Пăвари ватăм шкулти учитĕлсем аван вĕренеççĕ.

Анчах хăшпĕр учитĕлсем хăйсен пĕлӳлĕхне хăпартас тĕлĕшпе ситĕлеклĕ ĕçлемеççĕ. Вĕсем ПСК(б)П Историйĕн Кĕске курсне вĕренме те тытăнман. Самахран, Йăманчурелĕнчи учитĕлсем Лысава Лысăва ăулташсем хăйсем тĕлĕн те вĕренмеççĕ, кружока та сахал çӳреççĕ. Çавăн пекех Елекçей Тимешри учитĕл Арбузăв ăулташ та вĕренмест.

ПСК(б)П райкомĕ учитĕлсен кружокĕсен руководитĕлесене пуçлăшас тесе семинар организацийленĕ. Семинарта тăвата заньăати туса иртернĕ. Семинара райкомăн пĕрремĕш секретарĕ Прокопйев ăулташ йĕртсе пырать.

Хăшпĕр учитĕлсем хăйсем тĕлĕн ПСК(б)П Историйĕн Кĕске курсне килтех вĕренмелле, вĕсене парткабинет консультацисем организацилесе памалла.

Çапла вара, пайăнхи кун Йелчĕк районĕнче йăлти интеллигенци хушшинчи партилĕ-политикăлă ĕçе йĕркелесе ситернĕ теме çукха.

ПСК(б)П Историйĕн Кĕске курсне кружоксенче вĕренни учитĕлсене килĕшмен йăпала. Вĕсем вĕреннĕ çынсем, парти историне хăрпăрхăй тĕллĕн вĕренме пултараççĕ.

Ку ĕçе лайăхлатас йĕнĕпе райçутĕç пайĕн, профсойуз райкомĕн тата ПСК(б)П райкомĕн учитĕлсене вăхăтра пулăшу памала.

Волкăв.
ПСК(б)П Йелчĕк райкомĕн секретарĕ.

## Консультаци пахалăхне ӳстермелле

ШĂХАСАН. Марксисăм-ленинисăм теорине коммуниссем, комсомолĕсен, интеллигентсем хăйсем тĕллĕн вĕренеççине вăйлатса. вĕсене пулăшса пырасси халĕ тĕп вырăнта пулмала. Çавна май ПСК(б)П райкомĕ ПСК(б)П историне вĕренекенсем валăн консультаци организацилерĕ. Консультантсем пулса ĕçлеме райком секретарĕсене, парткабинет пуçлăхне тата райком членĕсене уйăрна.

Консультацине кашни пуçламăш организацинчи коммуниссене партбюро пĕрле чĕнме планлать. Кунсăр пуçне консультацисене вырăнсене тухса та иртереççĕ. Шалти ĕçсен Халăх Комиссариачĕн районри уйăмĕнче, Ентрийленче консультацисем пулса иртнĕ. Малтанхи консультацисем çакна кăтартса паче:халĕ районра ПСК(б)П историне тăранăн вĕренесси начар пырат-ха. ПСК(б)П историне вĕренес ĕçре коммунисем, комсомолĕсем, учитĕлсем кружоксене заньатисене çӳренипех лăпланнă. Хăйсем тĕлĕн вулана чухне те ПСК(б)П истори учебникĕ тăрăх тĕплĕн, сине тăрса ĕçлемеççĕ. Маркс, Энгельс, Ленин, Сталин произведенисене вулакансем сахăл. Чылай коммуниссен хăйсен библиотекисем çук. Хăшпĕрисем кĕнекене ĕçлеме пĕлмеççĕ.

Консультацисем организацилех иртмерĕç. Енгрийленĕне 3 çын çеç пулнă. Учитĕлсем, комсомолĕсем пуханман.

Малала консультацисен пахалăхне ӳстермелле. Уйрăмах кĕнекепе ĕçлеме вĕрентмелле, дисциплинăна çирĕплетмелле. Парторгсен хăйсен коммунисĕсене консультацине илсе пырассишĕн ответлăха ӳстермелле.

С. Соколов.

## Харпăрхăй тĕллĕн вĕренеççĕ

Çамрăксене коммунисла воспитани парасси коммосомолăн тĕп задачă пулса тăрать. Çак задачана пурнăçа кĕртсе пырас пулсан пурнăçăн малтан комсомолĕсем хăйсем марксисăм-ленинисăм теорине вĕренни кирлĕ. ПСК(б)П историн Кĕске курсĕ тухнине комсомолĕсем пысăк сĕкленӳне кĕтсе илчĕç, унăн уйрăм сыпăкĕсене хаçатсенче пичетленĕ вăхăтрах тимлĕн вулаçа пынĕç.

ПСК(о)П Историн Кĕске курсĕ уйрăм кĕнекепе пичетленсе тухнă май, халь ăна тăранăн вĕренес ĕç пуçланнăма. Йăнмурзинăри (Трак р.) Йефремăв, Коннав, Николайĕв комсомолĕсем парти историне харпăрхăй тĕллĕн вĕренме пуçлаçĕç.Харпăрхăй тĕллĕн вĕренес ĕçе йĕркелени комсомолĕсене политикăла пĕлӳне ӳстерес тĕллĕпе тĕллĕн ĕçлеме май парать.

Иртнĕ çулсенче парти историне кружоксенче çеç вĕреннĕ пирки, вăл ĕç сигелĕксĕр пулса пыратчĕ. Паллах, уйăхра виçĕ хут икшер сехетлĕ политзаньатисем туса иртернине кирлĕ тăран вĕренсе çитме май пулман. Заньатисем те питĕ кичемĕн иртетчĕç.

Парти историне харпăрхăй тĕллĕн вĕренес ĕç пуçланнă май вулав çурчĕсен вырăнĕ те игълараx ӳсет. Вулав çурчĕсенче парти историне вĕренме кирлĕ пур литературăсем те пулмала, вĕренекен хăйне кирлĕ литературăсене вулав çуртĕнче тупса илме пултарăр.

Комсомол райкомĕн пропагандиссене кирлĕ пулăшу памала, вĕсем валăн теорилĕ докладсем ыларах туса иртермелле.

А. Киçеļов.

## Актива куллен ĕçлемелле

Йулашки вăхăтра комсомол активĕн йышĕ нумай ӳсрĕ, йĕртсе пырас ĕçе ытларах çĕнĕ вăй хутшăнчĕ. Çак активпа куллен ĕçлесе пырсан, пуçламăш организацисен ĕçне кеске вăхăтрах нумай лайăхлатма пулать.

Анчах, комсомол райкомĕсем хальхи вăхăтра активпа пиртĕ йăпах ĕçлеççĕ-ха. Актив пухăвĕсемпе канашлăвĕсем хутран-ситрен çеç пулкалаççĕ. Çапла, октăбрĕн 14-мĕшĕнче ПСÇЛКС Трак райкомĕ комсомол активĕн районри пухуне иртернĕ. Пухăва палăртса хунă вăхăтран 4 сехет кайа йăлса ӳçнă пулин те, 130 çын вырăнне 43 çын çеç пухăннă. Урăхла пулма та пултарайман, мĕншĕн тесен комсомол райкомĕ ку пухăва йăнăшшĕн çеç, инкĕн хатĕрлемесĕр иртернĕ.

Актива ĕçе хутшăнтармалли ĕнтĕ Трак райкомĕнче 25 пуçламăш организаци çак çул хушшинче пĕр çамрака та комсомол ретне илмен, отчотпа суйлав пухăвĕсем самокритикăсар, пăçăлă иртеççĕ.

Елĕк районĕнче комсомол активĕн октăбĕр уйăхĕнче пулса иртне пухăвĕнче ПСÇЛКС райкомĕн членĕсем хăйсем те пит сахалăн пулнă. Унта та çавах, комсомол активне ĕçе ситĕлеклĕ йăваçгармаççĕ. Районри 32 колхозра пуçламăш организаци çук, 22 пуçламăш организаци кăçал пĕр çамрака та комсомол ретне илмен.

Шăхасан районĕнче комсомол активĕн пухăвĕ çулталăк хушшинче те икĕ хут çеç пулса иртнĕ. Комсомол райкомĕ комитет секретарĕсемпе, комсоргсемпе, уйрăмăнах вĕсен заместительĕсемпе çыхăну тытмасăр.

Комсомолăн Шупашкар хула комитечĕ те, ытти райкомсем те активпа ситĕлеклĕ ĕçлемеççĕ. Комсомол активĕн пухăвĕсемпе канашлăвĕсене пленӳмсен итогĕсене сӳтсе-явмала пулсан çеç пухаççĕ, ытти вăхăтра вара вĕсем çинчен манса кайаççĕ.

Пирĕн асрах тытмала: комсомолăн пуçламăш организацисен ĕçĕнче активпа пысăк выраăн йышăнса тăрать. Анчах ăна хăйне те вĕрентесе, пулăшса, йĕртсе пымала.

Пуçламăш организацисенче комитет секретарĕсен тата комсоргсен заместительĕсене йĕртсе пырас ĕçе сахал йăваçтараççĕ, час-часах вĕсем комитет секретарĕ йе комсорг чирлесен, урăх ĕçе кайсан ун выраăне йăлмали çынсем пекех пулса тăраççĕ. Ытти вăхăтра комитет секретарĕсем пĕтĕм ĕçе хăйсем туса пыма тăрăшаççĕ.

## Пулăшу кĕтекен организаци

Кирери механизацилеме вăрман пункчĕ çумĕнчи пуçламăш парторганизаци ăулашки вăхăтра партилĕ-политикăла ĕçе планлă те çук. Организациире 8 коммунис, вĕсене пĕрине те конкретлă ĕç паман. Агитатăрсемпе вулавçăсем çинчен парторг Сатанав ăулташ хăй те пĕлмест. Паллах, çакăн пек организацире ӳсĕм те çук. Кăçал пĕр çынна та парти ретне илмен. Ку организацине парти райкомĕн инструкторĕсем пырса та курмаççĕ.

# Райĕстăвком инструкторĕ

Çанталăк уйăр та лăпкă тăнă. Май уйăхĕ. Çуракăн хĕрулĕ кунĕсем. Колхозниксем хĕрсех тырă акиă, сураккне кĕске сурукра, пысăк пахалăхпа иртерессишĕн кĕрешнĕ.

Хумри Выçли йăлсовет председательĕ Краснов ăулташ та пайăн канцелярине йăланăхи пекех ирех пычĕ. Унăн пусĕнче пĕр шухăш: сураккне чи кĕске сурукра тата пысăк пахалăхпа иртерсе, районра малти рете тухасси. Сав хушăра телефон йăнăраса кайать.

Райĕстăвком председательĕ Тимофейĕв Краснова майăн 18-мĕшĕнче райĕстăвкома пыма чĕнчĕ.

Сак хыпара илтсен Краснов шухăша кайнă. Мĕн тума чĕнеççĕ-ши? Çуракăн пирки-ши? Çуракăн аван пырат... — шутлана Краснов ăулташ. Канцеляринче парма ăуратнаскер, ĕçсем мĕнле пынине палăлашма колхозниксем патне уйăх тухса утрĕ.

— Ака мĕншĕн чĕнне епĕр сана: Есĕ совет аппаратĕнче ĕçлеме пултарнине кура, сана епĕр Улатăр хулине райĕстăвком инструкторĕсен курсне вĕрнеме йăрас терĕмĕр. Унта есĕ 5 уйăх вĕренетĕн те пирĕн патна ĕçлеме килетĕн,—тесе йĕнтерĕ ăна райĕстăвком председательĕ Тимофейĕв ăулташ.

Ку ĕç 1938 çулти май уйăхĕнче пулса иртет. Майăн 20-мĕшĕнче Краснов курса вĕрнеме кайнать.

Краснов ăулташ райĕстăвком инструкторĕсен курсĕнчен „лайăх" паллăсем илнипе вĕренсе тухать. Çапла вара вăл çĕнтăвăрĕн 12-мĕшĕнче райĕстăвком инструкторĕнче ĕçлеме пуçлать.

Краснов райĕстăвком инструкторĕнче ĕçлеме пуçланăранпа нумай вăхăт иртмен пулсан та, унăн ĕçĕнче нумай паха тĕслĕхсем куратпăр.

Çĕнтăвăрĕн 20-мĕшĕнче райĕстăвком президиумĕ Краснова пысăк ĕç хушать. Хурамал йăлсоветне кайса, вăл йăлсовет. Ре ĕçсем мĕншĕн начар пынине тĕрĕслесе. ĕçсене вăйлатса йăмала.

Хурамал йăлсоветĕ пур ĕçсемпе те райĕстăвком ытти йăлсоветĕсенчен маца йăлса пынă. Йăлсовет председательĕ Дуткин, унччен председатель пулса ĕçленĕ Филиппăвăн сăтăра ĕçĕсене тĕрлетсе çитерес выраăне, вăл та çав çулпах пынă. Дуткин йăлсовет канцеляринче уйăхра 2—3 кунран ыта пулман. Ытти кунсене ĕçкĕне иртернĕ. Индивидуальниксене çăмăллăхсем паратăн тесе, вĕсем патĕнче ĕçсе çӳренĕ.

Дуткинăн массăна ĕçлес йăла начах та пулман, ĕçлеме те ăуратман. Колхозниксем ĕçлемен. Дуткин çекцисен ĕçĕсемпе интересленмен, вĕсене йĕртсе пыман. Ку çеç те мар. Дуткин çекци руководительĕсене те манса кайнă. Суйлавăçăсен наказĕсем сине çаврăнса та пăхман. Наказ тусан айĕнче выртнă.

Государствăн умĕнчи обязательствăсене пурăçласаи йăлса пынă. Ку тĕлĕшпе уйрăмăнах ведениолиниксем хушшинче ĕç начар пынă.

Краснов ăулташ Хурамал йăлсоветне ситсенех активиссене пухать. Актив пухăвĕнче йăлсовет председательĕ Дуткинăн ĕçĕсене пăхса тухаççĕ.

Унăн ĕçне хытă тишкерĕççĕ, Дуткинăн ĕçри шăйăрăкĕсене пĕтĕмпех уçса палăртаççĕ. Дуткин малашне йăлсовет председательĕнче ĕçлеме тивĕçлĕ мар, тесе йышăнса хăварат актив пухăвĕ. Çапла вара çентăвăрĕн 23-мĕшĕнче Дуткина йăлсовет председательĕнчен кăлараççĕ. Ун вырăнне активиссенĕн лайăх ĕçлесе пыракан Малышĕв ăулташа суйласа лартаççĕ.

Краснов ăулташ çăкăнпах чăрăнса тăмасть. Çĕнĕ йăлсовет составне пухса лару иртерет. Унта вĕсем çекцисен ĕçĕсене йĕркелеçе йăрасси çинчен калаççĕ. Финсекци начар ĕçленине кура, унăн руководителĕне çĕнĕрен суйлаççĕ. Çăвăн пекех депутатсен группи те саланса кайнă пулнă. Ана та çĕнĕрен организацилеççĕ. Çĕнĕ председателĕне мĕнле ĕçлемели çинчен ситĕлĕкĕ кăтартусем парса хăваращĕ. Çăкăн хыççăн Краснов ăулташ райĕстăвкома тăрăнат.

Çĕнĕ инструктăра райĕстăвком президиумĕ йĕнчен кăтартусем, пулăшусем ситĕлеклĕ. Райĕстăвком председательĕ Тимофейĕв ăулташ Краснов ăулташăн ĕçĕсене тĕрĕслесех тăрат, ăна ĕçлеме вĕрентет, пана заданисене мĕнле пурнăçланине тĕрĕслет.

Краснов ăулташ хăйне ĕçлеме йăтарласа план тунă. Иланах вăл çав план тăрăх ĕçлет, уйăхра 15 кун йăлсоветсенче пулса, йăлсовет председательĕсене мĕнле ĕçлемелине вĕрентет.

Краснов ПСК(б)П историн Кĕске курсне вĕренет. „Красная Чувашия" хаçата йĕркелĕ вуласа тăрат.

— Массăна ĕçлеме пĕлес тесен — вĕренни, тăрăшни кирлĕ. Çак ĕçре ПСК(б)П историн Кĕске курсĕ пысăк пулăшу парат, ăна вĕренмелех,—тет Краснов ăулташ.

ДМ. МИХАЙЛАВ,
ГЛ. МАРУШЕВ.
Йĕпреç.

## Пĕтĕ кĕсресене лайăх пăхар

Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕн лабораторийĕ колхозсенче кĕсресем мĕншĕн хăм пăрахнине тĕрĕсленĕ тăрăх, кĕсресем хăма чир пирки мар, вĕсене пăхма пĕлмен пирки пăрахни палăрат.

Тĕрĕслеме килекен материалсем хушшинче сайра хутра çеç чирпе хăм пăрахни пулкалат. Кĕсресене начар пахалăхпа, çĕрĕ, шăнăа апатсем пани, синĕ тата таса мар шывпа шăварни выраăма пыршăра чикен чикекен тăват те хăм пăрахтарат.

Кĕсресемпе ытлашши йăвăр лавсем турттарни, хытă чуптарни, йăвăрт çавăрни, ӳкерни, чăрсăрăн тытколани хăм пăрахтарат.

Пĕтĕ кĕсресене таса, çутă винтере усрамала. Кĕсресене ытти лашасем тапасран уйăрăм усрамала. Вĕсем патĕнче йăнтрани пулмала мар. Йăнтрани пĕтĕ кĕсрен нерва системине тапратса хырăмне пăсма пултарат, çăвăн пек пулсан вăл хăм пăрахма та пултарат. Кĕсрене пĕтĕ чухне, уйăрăмăнах йăлашки уйăхсенче кулленех виçтават сехет хушши таса сывлăшра уçăлтарса çӳретмеле. Вĕсем çумне лашасене лайăх пăхма пĕлекен тата лаша пăхма йăратакан конюхсене çирĕплетмелле.

Кĕсресем хăм пăрахасси асăннă сăлтавсемсĕр пуçне тата тăхă амăшĕн органисăмне чир йĕрнине пулат. Тăхă амăшĕн органисăмĕ чирлесен, хăрăмри тăхăна та йĕрет, нумай чухне кĕсресен пăратнă йăтăлă группăри бактериесем йĕреççĕ. Чир кĕсрен ăунĕпе тăхă патне пырса чирлеттерет те хăм пăрахтарат.

Вăл чир хуçалăхра лашасене чир йĕрнĕ апатпа тата шывпа тăрантарса шăварсан темиçе кĕсренех хăм пăрахтарма пултарат. Çăвăнпа та ун пек апатсене кĕсресене çитерме йăрамасăр.

Кун пек чуна выльăхсене çăрăх витене куçармала, таса мар витене дезинфекци тумала. Кашни хăм пăрахнă кĕсрене ытти лашасенчен уйăрмала, витене, кĕрсе тăнă вырăна дезинфекци тумала.

Çак йĕркеесене пурнăçа кĕртсен-колхозсенче кĕсресем хăм сахал пăрахĕç. Пĕтĕленнĕ кĕсресенчен 100 процентĕнчĕс тăхă илмеле.

Л. И. Мокейĕв.
ЧАССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕн лабораторин ветврачĕ.

# Халăх йурăçи

(Сулейман Стальский вилнĕренпе пĕр çулталăк çитнĕ тĕле)

Дагестан халăхĕн аслă поечĕ Сулейман Стальский вилни пĕр çулталăк тултарчĕ, вăл 1937 çулти нойабрĕн 23-мĕшĕнче Ашага-Стальăватлă хăйĕн тăван ауленче вилнĕ.

Вилес умĕн темиçе кун малăрах çеç ССРС Верховнăй Совечĕн сыйлавне асăнса çырнă хăйĕн ăулашки саввинче Сулейман çапла калана:

„Мильоны звонких голосов—
За Сталина!—единый зов.
Правдивых, искренних бойцов,
Орлов могучих выбирайте!"

Сулеймăнăн çак ăулашки сăмахĕсем пирĕн çĕршыври пур халăхсене те чĕнсе калана сăмахсем пулса тăраççĕ. Çак сăм ӳсемпе вăл хăйĕн чĕрĕри йăратăнне—социализăмăлă çĕршыва йăратăнне, партине, Аслă Сталина йăратăнне уçăмлăн кăтартса панă.

Сулейман Стальский—аслă тата простой çын тĕттĕм ăулра, хĕнхурăла, хăрушă тапхăрта çуралнă. Ашшĕ унăн чухăн çын пулнă. Сулейман хăйĕн ачалăхне выльăх витинче пурăнса иртернĕ, 13 çула çитсессĕнех киленчен йăт çĕре ĕç шырама тухса кайнă. Виçĕ çул хушши тарçăра пурăннă. Тăван ауле пĕр пус укçасăр тавăрăнă. Кӳршĕри пĕр кулак патĕнче ĕçлеме пуçланă. „Ытла та мăшкăлçке. тăванăмсем, хама тăрантмалăх хăм кӳршĕренех ĕç ыйтмашкăн"—тесе аса илнĕ вăл кайăрах.

Унтан агăнăнсен аллинче тăракан плантацисенче икĕ çул хушши ĕçлет, кунсемпе кăçсене выçăлан-туçăлăн иртерет, малари чирпе вăйлан чирлет. Сывалсанах тарат Сулейман: Самаркандра чукунçул тунă çĕрте, Бакура нефть кăларнă çĕрте те ĕçлет вăл. Унăн çамрăкăлăхĕ çавнашкал выçăлан, пĕр çĕрген тепĕр çĕре ĕç шыраса, çапкаланса çӳренипе иртнĕ.

Вăтăр çул иртсессен Сулейман каллех тăван аулне тавăрăнна. Хăйĕн аллипе хай пĕр печĕкçĕ пӳрт туса лартнă. Каллех кулаксем патĕнче тарçăра ĕçленĕ.

Пĕрремĕнче çапла вăл урамра халăх йурăçисене тĕл пулнă. Йурăçасем хĕвелрен тунсăкланнă шанчăк кайăк çинчен йурлана. Çавсене итленĕ хыççăн, килне çитсессĕнех Сулейман хăйĕн чи малтанхи йурринне хывна:

„... Влюблен без памяти в цветы,
Не замечаешь разве ты
Страданья муки нищеты,
И плач, и стоны, соловей?"

Халăх ăна часах ăнланнă, унăн тĕлĕнмеле талантне часах тупăнă. Сулеймăнăн йурринсене ăулри мĕнпур халăх, унтан пĕтĕм Дагестан халăхĕ йурлама пуçланă.

Чухăнлăхпа пуçмăрăх çинчен, йăлти чухăнсен вилем умĕнче тараканăн харушă пурнăçĕ çинчен, патшан ирсер чиновникĕсем çинчен, суйса пурăнаканăн мулласем çинчен, кулаксем çинчен—улăавла тĕнче, пуçмăр тĕнчи çинчен йурлана Сулейман.

Сулейман тарăху йурринсем çеç мар, халăхăн чи лăпăх ывăлĕсен шухăшесемпе килĕшсе вăл, пĕтĕм ĕçхалăхĕ кĕрешĕве чĕнекен йурăсем те уничухнех йурлана. Февральти революцинчен вăл ака мĕнле çырна:

„Пусть так. Но Сулейман поет:
Проснись трудящийся народ!
Нас время грозное зовет,—
Зовет, чтоб мы бойцами стали".

Октăбĕрти Социализăмăлă Аслă революци Сулейман пултарулăхне çĕнĕ вай кĕртсе нихçанхинех çуле хăпартрĕ. Унăн сасси тата хăватлăнрах йăнăрама пуçларĕ. Нумай мелйунăла пĕтĕм совет халăхĕшĕн вăл чи йăратнă поетсенчен пĕри пулса тăчĕ.

Хăй вăл вулама та çырма та пĕлмен. Çав вăхăтрах унăн ăсĕ пысăк, тавракурăмлăхĕ çав тери çăртса пулнă. Вăл виçĕ халăх чĕлхипе каласма пĕлнĕ: лезгинла, ӳркла, иранла. Хăй патне пыракан нумай ханасенчен Сулейман тĕрлĕ событисем çинчен, тĕнчери лару-тăру çинчен ыйта-ыйта пĕлнĕ. Мĕн илтнĕ хыпара, тĕрлĕ факт сене вăл ниçан та манман—çав тери танăл пулнă.

„ХХ-мĕш ĕмĕри Гомĕр"—çапла хаклана ăна Максим Горький. Çак „ХХ-мĕш ĕмĕрти Гомĕр" хăйĕн мĕнпур таланчне, вăйне коммунисăм ĕçĕшĕн, Ленин—Сталин ĕçĕшĕн, халăх ĕçĕшĕн пана.

Унăн йурринсем, унăн çутă ĕмĕчĕсем совет халăхĕн пурнăçĕне таччăн çыхăнса тăраççĕ. Мĕнпур совет халăхĕне пĕрле Теďман, Ракоши ăулташсене, хăйсен ирĕккĕшĕн кĕрешекен Испани тата Китай халăхĕсене саламлать.

Октăбĕрти Аслă Революцин хыççăн Сулейман пĕтĕм совет халăхĕн йăрăçи пулса тăчĕ. Ку тĕлĕшпе вăл хай ака мĕн калат:

„Епĕ лезгин поечĕ мар,—совет поечĕ. Комсомол çинчен йурлатăп, комсомол Лезгинстанра çеç мар вĕт. Хĕрлĕ Çăр çинчен йурлатăп, Хĕрлĕ Çăран вăйĕ Самаркандра та, Мускавра та—пур çĕрте те пĕрех. Сталин çинчен йурлатăп епĕ,—Сталина пур халăх та пĕр пекех йăратаç, Сталин пур халăхăшăн та пĕр пекех тăрăшат. Пирĕн çĕршыва пĕрре, епĕр пурте пĕр çĕршывăн çыннисем".

Ленин тата Сталин образĕсем Стальскине хавхалантарнă. Ленина тата Сталина хисеп туса вăл хăйĕн чи лайăх йурринсене йурлана, çав йăрăсем чĕрери ăша кăмăлна, вери йăратуна тулса тăнă:

„Был Ленин первым, кто повел,
Кто вражьи гнезда в прах
размел,
Кто над землею, как орел,
Поднялся, став за бедных,
Рабочих всех об"единив,
Царя злодея низложив,
Ушел он, дело поручив
Тебе, великий Сталин!"

Сталин çинчен хунă йурринсем ун пĕтĕм халăх йурлакан йăрăсем пулса тăраççĕ:

„Живое двигая вперед,
Могучих партия ведет,
Шагает трудовой народ,
И ты их знамя, Сталин".

Халăхсен туслăхĕ çинчен çав тери лайăх йăрăсем çыратăп вăл, социализăмла çĕршыв çинчен, мухтавлă Хĕрлĕ Çăр çинчен çыратăп.

Халăхăн чăн-чăн ывăлĕ, халăхăн аслă йăрăçи—тăшмансене вăл, халăх ĕçне сутакансене, троцкислăхăринче ирсĕр бандитсене хăйĕн йурринсенче вут-кăварлă сăмахсемпе питлет, чунтан-чĕререн ылханат.

Сулейман Стальский халăха сыхлăхлă пулма, боļшевикла парти тавра, Аслă Сталин тавра çирĕпрехĕн пĕтĕçме чĕнсе йăрăçи шăрантарнă Халăх хăйĕн ылханлă тăшманĕсене, тĕрлĕ çĕлен-калтасене çĕр çийĕнчен тепĕ-тĕрĕпех кăкласа тасатассине вăл чĕререн шанă.

Çапла, Сулейман Стальский—аслă йăрăçа. Ашага-Стальăулри кĕлмĕç пӳртĕн Кремльри дворец патне çитиччен, кĕлмĕç тарçăран государствăлă деятеле патне çитиччен ӳсме пултарнă. Халăх ăна ССРС Верховнăй Совечĕн депутатне суйлама палăртнă пулнă. Ватă йăрăçа аслă совет çĕршывĕн ĕçĕсене йĕркелеес пыракан сталинла избрăшниксен ретĕнче пулма хатĕрленсе тăнă. Анчах суйлав кунĕчченех пурнăнаймăн вăл...

Сулейман Стальский вилни пĕр çулталăк тултарчĕ. Совет литературни чи çутă страницисенчен пĕрне туса хăварнă аслă савăçпа пĕтĕм совет халăхĕ мухтанат, ăна чĕрери йăратупа мăнаса сума сăвăт.

## Франципи компарти Тĕпкомĕн асламалă пленумĕ

Нойабĕрĕн 21-мĕшĕнче Франципи компарти Тĕпкомĕн асламалă пленумĕ уçăлнă.

Пленум президиумĕнче—Кашен, Торез, Дюкло, Андре Марти ăслатăшсем. Испаниран пыни интернационалла бригадисен бойцĕсĕсем Дюмон, Танги, Виттори т. ыт. тĕ.

Правительствăн чрезвычайлă декречĕсем тĕлĕшпе компарти мĕнле позици тытни çинчен Артур Раметт пысăк доклад тунă. Правительство хисепне илнĕ тăрăх, текĕ вăл, 1939 çулта государства расхучĕсем 137 мĕлйард франка çитессĕ, доходсем вара 80 мĕлйард франк çеç пулассĕ. Çак дефицита витес тесен, фашисма хирĕсле халăх фрончĕн программинче кăтартса хунă ĕçсене пурнăçа кĕртес пулать. Вăл ĕçсем мĕнле пулмали çинчен: „Пуйăнсене тулаттерес пулать", текен лозунг пурнăчĕн те ытларах уçăн каласа парать.

(ТАСС).

— o —

## Пĕтĕм тĕнчери шахмăт турнирĕ

Нойабĕрĕн 21-мĕшĕнче халиччен выльăса пĕтермен партисене выльăса пĕтернĕ.

Решевскипе Аљохин вăйăн çивчĕ, интереслĕ кĕрешӳпе вĕçленнĕ. Америкăри Пĕрлешӳлĕ Штатсен чемпионĕ Решевский ку вăйăра çентерме пултарнă. Анчах вăл вăйă вĕçенче йăнăшсем тунă. Аљохин, сав йăнăшсемпе усă курса, çур очко выльăса илнĕ.

Кересна Ботвинник, Капабланкапа Флор пĕрне пĕри çĕнтереймен.

Вуна тур выльăнă хыççăн малта Файн тата Керес пырассĕ, вĕсем 6,5-шер очко пухнă. Иккĕмĕш вырăнта—Ботвинник, унăн 5 очко тата выльăса пĕтермен пĕр парти. Аљохинпа Капабланкăн 5-шер очко. Решевскин 4 очко çура тата выльăса пĕтермен парти. Ейвен—3 очко çура, Флоран—3 очко.

(ТАСС).

— o —

## Китайри вăрçă

Китай çарĕсем халь те Кантон çинеле (Кантăр Китай) контрнаступлени туса пыраççĕ. Китай çарĕсен малти ударлă отрăчĕсем—Кантонран 3—4 километрта. Хула сывăхĕнчи Хуанша станци районĕнче хăйăр çапăсусем пыраççĕ. Китай артиллерийĕ Кантон çине персе тăрать. Йапонĕнсем хулара тата хула йĕртăнăра оборона укрепленийĕсем тăваççĕ.

Йулашки темиçе кун хушшинчи çапăçусенче Йапонии 4.000 салтакне вĕлернĕ тата 2.000 салтакне тытăна илнĕ. Китайĕнсем йапонĕнсенчен 200 пулемет, 6.000 артиллери снарйачĕсем тургта илнĕ.

Центр Китайра Йапони çарĕсем Хунаң провинцинче Чанша хули çинеле, Хубей провинцинче Саңйан хули çинеле наступлени туса пыраççĕ.

(ТАСС).

— o —

## Манчжурири Йапонийе хирĕçле пăлхав

Хайларта (Хĕвеланăç Манчжури) монгол çарĕсен 15.000 çынла дивизийĕ Йапони владăсене хирĕç пăлхав пуçланă. Пăлхав пуçланă салтаксем Йапонии темиçе офицерне вĕлернĕ тата нумай апатçимĕç запасĕсене, вăрçă хатĕрĕсене хăйсен аллине туртса илнĕ. Пăлхав çĕкленĕ салтаксем Китай партизанĕсемпе пĕрлешнĕ, йапонĕсене хирĕç çапăçăма тăма хатĕрленеççĕ.

(ТАСС).

— o —

## Англи пичечĕ Франципе Англи хушшинче пулмали каласусем çинчен

ЛОНДАН, нойабĕрĕн 20-мĕш. Халăхи вăхăтра Англири хаçат-журналсем Чемберленпа Галифакс хушшинче Парижра пулмалли каласусем çинчен пичечĕсем тĕлĕнмелле ытларах сăрасçĕ. Германипе йĕвĕрĕсĕне хирĕç погромсем тунипе, çакăн пирки Лондăнпа Берлин хушшинче каласусем пуласа иртни,—çаксем ĕнтĕ Чемберленăн „мир тăвас" политикине иккĕмĕш вырăна кусарса дăртрĕç, тесе сыраççĕ хаçат-журналсем. Халăхи-вăхăтри пĕтĕм тĕнчери обстановкăра Парижри каласусене пуринчен ытларах оборонăпа ыйтăвсем пулассĕ. анчах „Франципе Германи хушшинче сывăх вăхăтсенче килĕшӳ тăвасси-сене" шута илессĕ, тесе шутлассĕ.

Франципе Германи хушшинчи каласусем секретарĕ йĕркипе, Франципи Германири посолĕ пулнă Понсепе Гитлĕр уйăрăмлăх умĕн каласа хыççăн, пысăк пăлхав пуçланă хыççăн, пысăк пăлхав иртнине-çĕн.

## Гектартан 600 центнĕр виноград пухса илнĕ

Орджоникидзе йăнăпе тăракан колхоз (Самарканд районĕ, Узбек ССР) кăçал питĕ пысăк тухăçла виноград пухса илнĕ—гектартан 600 центнĕр пухнă.

„Декабрĕн 12-мĕш" колхоз та кăçал вăтамран кашни гектар çинчен 135-шер центнĕр виноград пухса илнĕ. Уйăрăм звеносем 400-шер центнĕр пухса илнĕ, план тăрăх 22 центнĕр паланртă пулнă. 1932 çултчен ку колхозсем гектар çинчен 4—5 центнĕртан ытлашши виноград пухса кĕртни нихăçан та пулман.

(ТАСС).

— o —

## Колхозсем 300 çĕнĕ çурт лартаççĕ

Новороссийск районĕнчи 7 колхозра çĕнĕрен 300 пуранмали çурт лартаççĕ. 162 çуртне туса пĕтерсе пуранма кусна та ĕнтĕ. Кашни çуртрах—столовай, сывăрмали пулĕмсем тата кухньă пур. Строительства 2.310 пин тенке лараť.

Килес çул районри 6 колхозра татах 250 çурт лартаççĕ.

(ТАСС).

— o —

## Çĕнĕ суртлă кантăр

Тутаркас районĕнчи „Колос" колхозри сŭс-кантăр акса тăвас йĕнĕпе ĕçлекен бригада выраћти кантăра акса тунипе пĕрлех, çĕнĕ суртлă кантăр акса ĕçтерес тĕлĕшпе ĕçлесе пырат. Кăçал çурхунне бригада опытлă участкăра 600 грам пусипе кантăрĕ пĕр вăхăтрах пулакан çĕнĕ суртлă кантăр вăрринче акна пулнă. Çĕнĕ суртлă кантăр пысăк тупăш панă. Сав лаптăкран икĕ пăт „кантăр вăрри тухнă, сŭсĕ те питĕ лайăх пулнă.

1939 çулта колхоз Атăл леш енне, темиçе çул хушши ферма выљăхĕсене усранă выранa, çĕнĕ суртлă кантăр участки тума палăртрĕ. Халĕ унта çĕр уйăрнă тата тислĕк сителĕкĕ хатĕрлеçе хунă. Ку йĕнĕпе ĕçлеме 6 çынтан уйăрăм бригада туни. Бригадăна 65 çулхи Бычков колхозник йĕртсе пырат.

ПР. ИАРКУНКИН.

## Шкулсенче истори вĕрентес ĕçе лайăхлатмала

ПСК(б)П Тăвай райкомĕне районри çутĕç пайĕ нойабĕрĕн 10—12-мĕшĕсенче районри туллимар вăтам шкулсенче тата Тăвай вăтам шкулĕнче истори вĕрентес ĕçе мĕнле йĕркеленине тĕрĕслесе тухрĕç. Шкулсене кайса, истори урокĕсенче пулса, истори вĕрентекенсен докладĕсене итлесе тĕрĕсленĕ хыççăн çакă куранче.

Тăвай вăтам шкулĕнчи асла классенче истори вĕрентекен Михайлăв йулташ уроксене хатĕрленмесĕр пырат. Нумай чухне заŋатисене вăл плансăр тата вĕренекенсене сыртарма программă тăрăх хатĕрленĕ конспектсăр иртерет. Аваллăхпа вăтам ĕмĕр историйĕсене вĕрентмели уроксенче йаланах историлĕ карттă йе физикăлă карттă пулмала. Кунта вăл карттăсене курма çук. Çавнашкалах истори учебникĕсем çукки те ĕçе питĕ йăвăрлатать. Учитĕлсен историне тĕрлĕ материалсем пухса, вĕсем тăрăх кашни урок валăçăн конспектсем тумала. Ку конспектсем тĕрĕс пулмала, вĕренекенсене вĕсенчен тĕрĕс çыртарса илтермелле. Тăвай шкулĕнче кĕçĕн класценче истори вĕрентекен Шихмачов йулташ та хăйĕн урокĕсене валăçăн конспектсем хатĕрлесе пымасть. Вĕренекенсен пуçĕнче вара йĕркесĕр, плансăр калаçуран нимĕн те тăрса йулмасть.

Тăвай вăтам шкулĕнчи историксем урок пĕтес умĕн урокра мĕн каланăни çинчен кĕске вывăдсем нихăçан та тумассĕç, вĕсем çапла урока вĕçлемесĕрех класран тухса кайаççĕ.

Тăвай вăтам шкулĕ 1938—39 вĕренӳ çулĕнче ĕçлеме вĕренӳпе пройзводствăна ĕç планĕ тунă. Плансăр, паллах, ĕç çинчен калаçма питĕ йывăр.

Географи урокĕнче йе ССР Союзĕн историне вĕрентнĕ чухне ачасене Октябĕрти Социалисăмлă революцин çĕнтерĕвĕсĕне, социализăмлă промышленнăçпа йалхуçалăхĕн питĕнĕвĕсене тăрăн та тĕплĕн çутатса памаля, социализăм строительстви пĕрмешне иккĕмĕш пилĕкçуллăхсенче мĕнле хăвăтлă утăмсемпе малала кайни çинчен каласа памала. Анчах Тăвай вăтам шкулĕнче ку ыйтусем ССРС историне географи предмечĕсенчен айăкра тăрса йулаççĕ.

Районра лайăх ĕçлекен историксем çук мар. Сăмахран, Чутей туллимар вăтам шкулсенчи асла классенче истори вĕрентес ĕçе Иамбашĕв йулташ тĕплĕн йĕркеленĕ. Вăл программă тăрăх урока хатĕрленнĕ чухне урок планĕ тата конспект тăвать, историлĕ материалсемпе литература хатĕрлеме тăрăшать. Ун урокĕсем чĕррĕн те туллин иртеççĕ. Урокра мĕн каланă çинчен кашни урок пĕтес умĕн вĕренекенсемпе кĕске вывăдсем тăвать. Вĕренекенсене кĕскен конспект та çыртарать.

Анчах çакăн пек тимлĕхпе ĕçлекен историксем районри шкулсенче сахалтарах-ха. Чылай историксем хăйсен пĕлĕвĕсем çителĕксĕррине аптăраççĕ. Хăйсен педагогикăла ăсталăхне, хăйсен пĕлĕвĕсен пуйăнлăхне ŭстерессишĕн, хăйсен тавракурăмĕсене анлăлатассишĕн историксем халĕ çителĕклĕ тарăн ĕçлесе пырайаççĕ.

ПСК(б)П Тĕпкомĕ пирĕн совет халăхне теорилĕ питĕ паха хăçпăшал — ПСК(б) Парти историн Кĕске курсне пачĕ. Шкулсенче истори вĕрентекен йулташсем çак хăçпăшала алла илессишĕн уйăрмах çине тăрса ĕçлемелле. Вĕсем болшевисăмпа çирĕп хăçпăшалланмала, унсăрăн шкулсенче истори вĕрентес ĕçе тивĕçлипе йĕркелеме çук.

М. Разномазăв.

## Пĕтĕм тĕнчери лару-тăру çинчен доклад

Иртнĕ кунсенче Шупашкарти Водопийăнăв йăнăпе тăракан тирсăран. сапăтнĕре рабочисен, инженерла-техникла работниксен тата служăщисчен пухăнĕ пулса иртнĕ. Вăл пухура Осоавиахим хула совечĕн председателĕ Кисеļов йулташ пĕтĕм тĕнчери лару-тăру тата оборонă ĕçĕн задачисем çинчен доклад туса панă. Доклад тăрăх пуху оборонă ĕçне вĕренес-сине вăйлатма йышăнса хăварнă.

Савăт коллективĕ ССРС Верховнăй Советне суйланă кун çуллахи тултарнă тĕле—декабрĕн 12-мĕш тĕлне 30 çынна оборонă значокĕсене илме вĕрентсе хатĕрлеме. Осоавиахим членĕсен йышне ŭстерме тата кашни уйăхрах тĕнчери лару-тăру çинчен лекцисем тата калаçусем туса иртерме йышăннă.

## Халăх сывлăхне сыхлас йенĕпе ĕçлекенсем

Кăçал Чăваш АССР Сывлăха сыхлав Халăх Комиссариачĕ пуљнипăсемне фелđшĕр пунчĕсенче тата ача йăслисенче ĕçлекенсен квалификацине ŭстерес тата çĕнĕ кадрсем хатĕрлес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса иртернĕ.

Пайăнхи куна Сывлăха сыхлав Халăх Комиссариачĕ йенĕпе фелđшĕрсем—60, акушеркăсем—114, медсестрасем—100, ача йăслисенче ĕçлекен сестрасене—98 çын вĕрентсе хатĕрленĕ. Кусемсĕр пуçне вăхăтлăха уçнă йăслисенче ĕçлеме 483 сестра, трахработниксем 50 çын тĕрлĕ курссенчен вĕрентсе тухнă.

Нойабĕрĕн 23-мĕшĕнче пуљнисене фелđшĕр пункчĕсенче тата ача йăслисенче ĕçлекенсен квалификацине ŭстерес тата çĕнĕ кадрсем хатĕрлес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса иртернĕ.

Пайăнхи куна Сывлăха сыхлав Халăх Комиссариачĕ йенĕпе фелđшĕрсем—60, акушеркăсем—114, медсестрасем—100, ача йăслисенче ĕçлекен сестрасене—98 çын вĕрентсе хатĕрленĕ. Кусемсĕр пуçне вăхăтлăха уçнă йăслисенче ĕçлеме 483 сестра, трахработниксем

Çавăн пекех, фелđшĕрсен квалификацине ŭстермели курсра 27 çын, лабораторисенчи техниксем—32 çын вĕреннĕ. Санитари инспекторĕсемпе уполномочĕннăйсен кĕске срукла курсĕсем урлă 400 çынна йăхăн вĕрентсе каларнă.

Халăхи вăхăтра акушеркăсен 6 уйăхлăх тата фелđшĕрсен пĕр çулталăклăх курсĕсем ĕçлеççĕ.

## Пăшал перекенсен ăмăртăвĕ

Иртнĕ кунсенче Шупашкарти стройтехникумра пăшал перекенсен ăмăртăвĕ пулса иртнĕ. Унта мĕн пурĕ 45 çын хутшăннă. Ăмăртăшăна 15 студент „Ворошиловский стрелок" значок норминне панă. Пăшаятан чи лайăх перекен 8 студента техникум дирекцийĕ премисем панă.

## Хĕлĕхлĕ оркестр

Шупашкарти типографинче ĕçлекен рабочисемпе служăщисем чылайăшĕ тĕрлĕрен музыка инструменчĕсемпе туйăннă. Халь музыка кружокĕ оркестр организацилесе нотăна лайăх вĕреннĕ. Вăл оркестр тĕрлĕ кĕвĕ-йурăсем вĕренсе хатĕрленет.

Ўкерчĕк çинче: Китай çарĕн бойецĕ малти постсенчен пĕринче заседора тăрать.

(Сойузфото).

## Çĕнĕ кĕнекесем

Çак кунсенче Воениздатра „Библиотека красноармейца" серийĕнче чылай кĕнекесем пичетленсе тухрĕç. Ку кĕнекесем красноармейĕсемшĕн кăна мар, пĕтĕм совет халăхĕшĕн, çамрăксемшĕн, комсомолĕсемшĕн питĕ паха, питĕ кирлĕ пулса тăрассĕ. Çак кĕнекесем совет халăхĕн героисĕмĕне хĕрӳлĕ патриотисĕмĕ çинчен каласа парассĕ.

Акă вăл кĕнекесем: М. Дубасăв „Трипольская трагедия", „Герои гражданской войны", С. Борисăв „Молодые патриоты", Хаджи-Мураг Мугуйĕв—„Комсомолец Танчи", В. Майаковский—„Оборонные стихи" тата И. Екслер „Герои Хасана".

„Трипольская трагедия"—автăрĕ хăй çак трагеди йышăнче пулнă, вăл тискер шурбандитсен аллинчен хăмăш йыще тапăнса ларса кăна хăтăлнă.

Çак повĕç комсомол историйĕнчен—вăл комсомолĕсем „совет влăçĕшĕн, пролетари çĕршывĕшĕн геройла вилĕмпе вилнисем çинчен каласа парать.

„Герои гражданской войны"—ку кĕнекере Чапайĕв, Щчорс, Ларзо, Котовский, Фабрициус, Пăрхоменко, Руднев, Дундич геройсем çинчен кĕскен, анчах вирлĕ тата тĕрĕс çырса пĕлтернĕ. Чапайĕв, Щчорс тата ытти çын примерĕсемпе пирĕн командирсем, красноармейĕсем хăвăланаççĕ.

„Герои Хасана"—ку кĕнеке нумай пулмасть пулса ирттнĕ событи-йи совет халăхĕн героисĕмĕ çинчен каласа парать.

„Молодые патриоты"—ку кĕнекере советсен çамрăк йăвĕ çинчен, унăн телейлĕ тата хавасла пурнăçне халăх тăшманĕсене хирĕç кĕрешсе туни çинчен çырнă.

„Комсомол Тан-Чи"—ку кĕнеке Китай халăхĕ Йапони империлисĕмне хирĕç вăрçинн уйăрăм епизочĕсем çинчен каласа парать.

Майаковскин „Оборонные стихи"—кунта поетăн ăн лайăх сăвăсенче пухса пичетленĕ.

Ив. Давыдăв.

— o —

## Шахмăт турнирĕ

Канашри финанс техникумĕнче шахмăт турнирĕ пулса иртнĕ. Турнирта III-мĕш курсра вĕренекен Н. Павлăв пĕрремĕш вырăн йышăннă. Вăл 11 партирен 9,6 очко выльăса илнĕ. Г. Андрейĕв.

— o —

*Суд*

## Çырусен марккисене хăйпăтнăшăн

Атликассинчи Е. Ф. Орлов Йĕтĕрнери почтă кантурĕнче ĕçлесе жуликла ĕçсем туса пуранă. Вăл хăй патне илсе йулнă çырусем çинчен марккисене хăйпăтса, вĕсене тепĕр хут сутса хăйне валăçă укçа тунă.

Октябрĕн 12-мĕшĕнче вăл почтă йешчĕкĕнчен çырусем каларса, вĕсен марккисене сŭсе илсе, çырусене чăмăркка туса Сăр шывне ывăтнă. Вăл çырусене кайран (40 çыру ытла пулнă) шыв кĕрринче тупнă. Çавăнпăн Орлова суда панă. Судра вăл хăйĕн аппине пĕтĕмпех йышăнă.

Йĕтĕрне районĕнчи халăх сучĕ Орлова çакăн пек хатланнăшăн икĕ çул хушши тĕрмене хупмала турĕ.

М. Йемельянăв.

— o —

## Таварсем çук

ЙĔТĔРНЕ. Пушнарти вăрман-промторг магазинĕ ĕçлекенсене кирлĕ таварсем çителĕкĕ тăратмасть. Йулашки вăхăтра магазинта конфет тата пируссăр пусне урăх таварсем çук. Çăкăр та йаланах пулмасть.

Магазин работникĕсене куллен кирлĕ таварсем, продуктăсем ылсе килме каласан, вĕсем ăл сулаçсĕ çеç, ĕçе тума тăрăшни курăнмасть.

В. Токарĕв.

— o —

## Тŭрлетни

„Чăваш Коммунĕ" хаçатăн ĕнерхи номĕрĕнче Шăмăршă районĕнчи кулакла саботаж çинчен çырнă статйăра йăлт патне тĕрĕс мар кăтартнă. Мăн Пуйанкасси вырăнне Йăрăслав тесе вулămала.

Ответлă редактăр Н. М. СЕМЕНĂВ.

Чăваш республикинчи пăрмансене сыхланкан тата пăртăн ўстерекен управленийĕн

çекретар-машинисткă, машинисткă

КИРЛĔ.

Адрес: Шупашкар-хули, Урицкий урамĕ, 30, кăсрен пайĕ.

2—1

Уполномоченный Чувашглавлита № 636.

Гор. Чебоксары, типография № 1 Маркомиздрома СССР, заказ № 6262. Б. 04244 в. н.

## Çирĕп дисциплинă—коллективлă хуçалăхăн никĕсĕ

(Йалкорсен çырăвĕсем тăрăх)

Çирĕп дисциплинă—коллективлă ĕçре чи кирли пулса тăрат. Çавна пирĕн йаланах асра тытмала. Анчах пирĕн колхозсен правлени членĕсемпе бригадирсем колхозниксен массине ыра пример кăтартса пырас вырăнне, чылай чухне хăйсем дисциплинăна пăсаççĕ. Колхозсенчи хăшпĕр руководительсем, хăйсене пысăка хурса, рядовой колхозниксем пана сĕнŭсене хăлхана та чикесшĕн мар. Ун пек çынсем час-часах ĕçе колхозниксенчен кайа йуса тухаççĕ. колхозниксенчен малтан кайа кĕреççĕ. Тепĕр чухне колхозниксем хăйсен бригадирĕсене талăкĕпе те пĕрре курăймаççĕ. Кун пек руководительсенчен усси сахал ĕнтĕ.

Паллах, сăмах кунта колхозсенчи пур руководительсем çинчен те мар, анчах руководительсен пĕр пайĕ çинчен пырат.

Акă Пысăк Йенкассинчи „Трактор" (Вăрмар р.) колхозах илер. Ку колхозра удгă уйăх хушши колхозниксен пухăвĕ, суталăк хушшипе ревизи пулман. Правлени укçа-тенкĕпе мĕнле расхуйăса пынине, колхозăн пурăйăхне мĕнле тытса усранине, государствăй умĕнче тума тивĕçĕсене мĕнле туса тăнине членсем пачах пĕлмеççĕ.

Ишлей районĕнчи „Коминтерн" колхоз завхозĕ ĕçсене вăхăтра тума чăрмантарса пырат. Пукрав куне колхозниксем хĕрсех авăн çапнă. завхоз ĕçкĕре пулнине аласа тасатса хунă 500 пăт тыра икĕ талăк итем çинче вырттă. Сĕрулинне хума вырăн малтанах хатĕрлененнине, калăрпа хыççăн вун-вуник талăк хушши уйра вырттă.

Тури Йунтапа (Канаш р.) колхоз председателĕ Е. Константинăв колхозăнне 600 тенкĕ ытларах салатса йанă. Кунсăр пуçне, çметăна пăхнинчен ытлашши, хăй ирĕкĕпе çичĕ пин тенкĕ расхуйа йанă. Константинăвах ыйăлă уйăхĕнче Ф. Сидăрăв ведициннички туйи каймă колхоз ĕçлеме парса йанă. Вăл колхозра тăрĕ ĕçлекен колхозниксене час-часах лашипе пăхаççĕ.

Çакăн пек кирлĕ ĕçсене хăтланиннисене—тăшманла, сăтăрла ĕçсемпе пĕрех шутламала. Колхоз хуçалăхне йухăнтăракинсем çинчен çийĕнчех колхозниксем пĕрлешӳлĕ пухăвĕсенче сŭтсе-йăвас пулать. Колхозниксен интересĕсене хирĕç пыракансене валăçăн колхоз правленийĕнче вырăн пуçмала мар.

Йалхуçалăх ертелĕн сталинла уставĕ тăрăх, колхозсен пĕрлештерĕнĕ выльăхсен валăçăн çеç мар, колхозниксен хуçалăхĕсенчи выльăх-чĕрлĕхсен валăçăн те апат хатĕрлемеле. Пирĕн колхозсенче мĕнле-ха? Хăшпĕр колхозсенче пĕрлештерĕнĕ выльăх-чĕрлĕхсене хĕл касарма та кирлĕ тарван апат хатĕрлемеççĕ. Çав вăхăтрах ун пек колхозсенче çуллахи темĕн чухлĕ апат сĕрсе сала кайат. Йалкорсем çырса пĕлтернĕ тăрăх, пайăн кун та Хĕрлĕ Чутай р-чи Мăн Хăмарккă, Йедчей р-чи Кĕçĕн Тайапа, Ишлей р-чи „Шупуç" колхозĕсен итемĕсем çинче ыраш тата çуртри уйăлме, пучахсемпе арпасем, тырпулсем саналаса выртаççĕ. Тутаркас районĕнчи „Комбайн" колхозра пĕр уйăх хушшинче вуна капан утă ситерсе йанă. Камăн пурăйхĕ-ха ĕнтĕ вăл сапла сайа кайат? Вăл пурăйхăн вĕт колхозниксем çуталăкĕнче тăрăшса ĕçленĕ! Аçта кунта хуçасен куçĕсем?

Тукшикри „Париж Коммунĕ" (Тутаркас р.) колхоз председателĕ хăйсен колхозĕнчи ирĕкрĕхсем кусран сухалчăк тесе пулас, инкамран ыйтмасăрах йăлăма ĕçлеме тухса кайнă. Правленинне пĕр заседани Михайлăв йуаташ çеç тăрса йулнă.

Тăвай районĕнчи Тăрмăш колхозĕн завхозĕ Д. Казаков фермăри сыснасене икĕ талăк хушши апат памасăр тăратнă.

Çакăн пек ĕçсем пĕтĕмпех колхоз правленийĕнче ĕçлекенсем дисциплинăна çирĕп тытса пыманнинчен, йалхуçалăх ертĕм усравне пурнăçласа пыманнинчен килеççĕ.

Дисциплинăсăр коллективлă хуçалăх тытăнса тăма пултараймасть. Çавăнпăн ĕнтĕ, колхозăн дисциплинăйăн пĕтĕм колхозниксем кĕрешми кирлĕ. Районсенчи партине совет тата çĕрĕç организацисен руководительĕсем колхозсене ытларах туха çŭрени кирлĕ. Ĕçри ситменлĕхсене тŭрлетме колхозниксене вăхăтра пулăшу парса тăмала.